

(1)

פרק עשרים שבת תולין קמא

מפנה השמי

האית לה דירי... דקרא לא חבל... דקרא לא חבל...

הקש טעני... דקרא לא חבל... דקרא לא חבל...

דאית לה דירי... דקרא לא חבל... דקרא לא חבל... דקרא לא חבל...

רבני הנגאל... דקרא לא חבל... דקרא לא חבל...

דאית לה דירי... דקרא לא חבל... דקרא לא חבל... דקרא לא חבל...

דקרא לא חבל... דקרא לא חבל... דקרא לא חבל...

דקרא לא חבל... דקרא לא חבל... דקרא לא חבל...

רבי נחמן... דקרא לא חבל...

דקרא לא חבל... דקרא לא חבל...

מפנה השמי... דקרא לא חבל... דקרא לא חבל...

R. Simon... דקרא לא חבל... דקרא לא חבל...

דקרא לא חבל... דקרא לא חבל...

דקרא לא חבל... דקרא לא חבל...

5

זכת ק"ד ע"פ:]
ס:
הרב המגיד לדעת
ב"ם ובספ השי"ת
ומגן ד"ם כהן בספר
[משנת הלכה בג' ל"ן]
מה, ה' ד"ה ואכ"ל:]
ל"ן פרק כל הכלים
[כס ד"ה ומזין:]

ח אב"ל מחמתה לצ"ל. ואימתי נירושלמי פרק ה' דצ"ה [הלכה ח]
כשמחשב עליו לחשמש מותר לטלטלו אפילו עיקר כוונתו מחמה
לכל, ועיין בשנת דף קכ"ד ע"ב: וי' שפ"א אבות הדותר וכו'.
והוא הדיון כשמלכתו לאיסור ולהיחזק (שלמי נגורים פרק י"ז שנת
פת, ה' ט"ז כ נספת הגדולה הגה"ט
ד"ה ט"ז): י' דכתבי הקדש.
פירושו, ספרים שמוותר לקרות בהם,
ללא כעולת שבת [מ"ק י"א], עיין
סימן של"ד סעיף י"ג. כחזב בשלטי
נגורים פרק ח' [שנת לה, ה' ט"ז כ]
דע"י חלק הוא מוקפה. ולכ"ן לומר
דהו מוקפה מחמת חסרון כיס,
דכיון דעומד לכתיבה קפיד עלייהו.
עיין מה שכתבתי סימן ש"ז סעיף
י"ד [מ"ק ס"ק כ]:

עיונים א"א
מדרכי פרק כל
ל"ם [כתבי] [סגן]
[ח] וד"ש ביצה [כס]
ה נספ מהר"ם
עטרת צדוקים דפוס
י: סימן מקו"מ והב"ע
זכ [מג"ז י"ז חלק י"א]
[ח] והמגיד [משנה]
י' כ"ה [משנת הלכה כג]
זכת הדשן סימן ט"ו
בו סוף ד"ה שבת
[סימן לא לה, ב]:

מדרכי שבת שם
ס מהר"ם מרוטנבורג
ז"ת דפוס לרוב סימן
י' תרומת הדשן שם;
נו ירוחם שם פה, א'
כל בו שם בשם
מרוטנבורג
י"ם
ש"ך קטן סימן לב:
מדרכי ביצה שם בשם
ד"ם מרוטנבורג
ז"ת דפוס פראג שם;
נו ירוחם שם פה, ד'
זרימת הדשן שם:
זרימת מהר"ל [סימן
י"ח] [י"ז] [מ"ק כ]:

זרימת הדשן [סימן
י"ח] [י"ז] [מ"ק כ]:
י' [מג"ז ע"ג] [מ"ק כ]:
[דע:]

ג"וין מהרש"א

[י"ם סעיף ד] אב"ל
א' צ"ב דרך ב"ל. וז"ל
ה ל"ם מפרק כל הכלים
ז קדי' קיבול למ"ק ט"ז
י' גמ"ל הוא שי לא מה לבתי
גמ"ל. היט עני מה לדידי
[למק כ"ז]:

(כ) אב"ל יש"א לצורך ב"ל כו'. צ"ע לפי זה היאך נפאסיס
סמיים נגדן שלהם תלויה נחמיה בשבת והולכין עמהם לבית הכנסת
שאין שם לורך בהם. וצ"ע לומר דהוא שלא כדרך הוזה"ה, דהא
בסעיף א' חסור בסכין של סופרים אפילו תחזיב נגדן עם שאר
סמיים, והכי נמי כאן שלא לצורך.
וגמ"ל ל"י דלא חסרו בזה חל"ה שלא
לצורך כל היום, חל"ה אם ישחמש בו
היום והוא נוסח חל"ה כדי שיהא
מוכן לו בשעתו שרי. ועיין מה
שכתבתי סימן תקי"ם [מ"ק כ]:
(ג) ותפילין אין לצי"לם בי
אם צ"ב צ"ו צ"ו [עמוד לו ד"ה דע]
הביא דברי מהר"ל חניב בזה דממיר
את הטלטול בתפילין, דלא כספר
החדש שאוסר הטלטול מטעם מוקפה
כיון שאסור בהנחת תפילין, דכתבו
התוספות [מג"ה ט, ח' ד"ה הכי] שאין
אסור בהנחתן בשבת, ע"כ. ותימא
ל"י דכיון דהיאט הטלטול חליי בזה
שאין אסור בהנחתן, הא כבר פסק ה"ז
שפיר אסור הטלטול מטעם מוקפה, ולמה
הסכימו צ"ו ורמ"א כאן להמיר הטלטול, ול"ע:

(ב) אב"ל ב"ל צ"ל (כו). ואימתי נירושלמי פרק ה' דצ"ה [הלכה ח]
כשמחשב עליו לחשמש מותר לטלטלו אפילו עיקר כוונתו מחמה
לכל, ועיין בשנת דף קכ"ד ע"ב: וי' שפ"א אבות הדותר וכו'.
והוא הדיון כשמלכתו לאיסור ולהיחזק (שלמי נגורים פרק י"ז שנת
פת, ה' ט"ז כ נספת הגדולה הגה"ט
ד"ה ט"ז): י' דכתבי הקדש.
פירושו, ספרים שמוותר לקרות בהם,
ללא כעולת שבת [מ"ק י"א], עיין
סימן של"ד סעיף י"ג. כחזב בשלטי
נגורים פרק ח' [שנת לה, ה' ט"ז כ]
דע"י חלק הוא מוקפה. ולכ"ן לומר
דהו מוקפה מחמת חסרון כיס,
דכיון דעומד לכתיבה קפיד עלייהו.
עיין מה שכתבתי סימן ש"ז סעיף
י"ד [מ"ק ס"ק כ]:

(ב) אב"ל [מ"ק ס"ק כ]:
י' [מ"ק ס"ק כ]:
י' [מ"ק ס"ק כ]:
י' [מ"ק ס"ק כ]:

דרך אה"א למדריק"ש

שפ"ח כ"ה [כתבי הקדש כו'. מותר לטלטל תפילין אם יש לורך נגדן. וסופר שפ"ח להסמעת קול חסוי כנ"ל שיה' ואסור לטלטלו כי אם לצורך גופו או לצורך מקומו:

מחזיק השק"ל

ל"ח רבא חזי לאורחים, וא"כ מותר ע"י הערמה זו. והשיבו אית לי גם
לאורחים, ולכן אמר ליה גלית אדעתך בתשובה ראשונה שאמרת אית לי
אחרתי דכרבה סבירא לך, ולא נסתפקת כי אם אי מותר ע"י הערמה,
והשבתין דמותר, ושוב אמרת דאית לך לדידך וגם לאורחים ושוב ליכא
להערס, לכן לדידך אסור ולבולי עלמא שרי אפילו בלא הערמה,
וכרסבידא ליה לרבא. ומזה משמע דגם תלמודא דידן סבידא ליה
כתידושלמי, דהא לדידן דקיימא לן כרבא דכלי שמלאכתו לאיסור מותר
לצורך גופו ומקומו ואסור מחמה לצ"ל, אם כן לדידן כלי שמלאכתו
לאיסור יש לו דין כלי שמלאכתו להיתר לרבה, וכיון דלרבה שרי להערס
בכלי שמלאכתו להיתר במחמה לצ"ל, הוא הדין לדידן שרי להערס מחמה
לצ"ל בכלי שמלאכתו לאיסור. ודע, שכתב ה"ה ס"ק ב', מה שנושאים
סמיים ותולכים עמהם לבית הכנסת או במקומות שלא יצטרך להם,
דשפיר עבדי, ומכל מקום כיון דאפשר שיצטרך להם היום ונושאים אצלו
שיחו מוכנים לו, שרי. ולפי זה לעני"ד אמר גמ"ל שאין ידך שוב לאכול
היה אסור, וכמו שכתבתי סימן שכ"ג סעיף ר' לענין הדחת כלים, ועיין שם
במ"א ס"ק ט'. אולם אם נושאין אצלו שלא יגובו, בלאו הכי שרי. ועיין
בתוספת שבת [מ"ק י"ח]: [ס"ק י'] וכתבי הקדש. יד"ש בפ"ח כו' ד"א
כ"ז שבת. ר"ל, שהקשה האמרין בניטין דף ט' [ע"א] ספר הפטרה אי
לאו דניחן לקרות בהן [דמ"ן הדיון אסור לכתוב בו אם ספר שלם, והוא
הדיון דאין קורין בהן, ונסאה טעמא אפילו בטלטול אסור, אלא משום עת
לעשות כו' [מהל"ה ק"ט, קכ"ו] דאי אפשר לכל אחד לכתוב ספר שלם, ועיין
לעיל במ"א [ישן סימן רפ"ד, הוהר הכתיבה והקריאה וגם הטלטול] היה
אסור בטלטול. ועל זה השיב גמ"א דבאמת כאן לא הותר כי אם אותן
כתבי קודש שקורין בהן. וכתב בספר [א"ר] [עולת שבת] [מ"ק י"ג] שבשיורי
כנסת הגדולה [הגב"י אות ר'] [ש]נסתפק אי מותר לטלטל מגילת אסתר.
ובספר אליה רב"ש [מ"ק י'] התירו. ובהלכות פורים [מ"ק י' חס' חס' חס' חס'
פרי חדש [א"ח] לאסור, כיון דקיימא לן [כס סעיף ג'] פורים שחל בשבת א"י
קורין המגילה, וא"כ הוה כמו ספר הפטרה קודם שהותר לכתבן, ע"כ.
ולעני"ד יש לפקפק בראיה זו, נהוה דאסור לקחת בה בצבור, מכל מקום
כל אדם מותר ללמוד מתוכה, ודאמרו רבי יהושע כן לוי במגלה דף ר'
[ע"א] פורים שחל בשבת, ע"כ. על כל פנים אם חל פורים ביום ראשון אין
להביא המגלה לבית הכנסת בשבת לצורך קריאתה בליל מוצאי שבת,
דהוה ליה מכון משום לחול, ולא שילמדו מתוכה בבית הכנסת דבר
מה מבעוד יום בשבת. ועיין מה שכתבתי בהלכות מגילה [שם ס"ק י"ג]:
שפ"ח כ"ה [כתבי הקדש כו'. מותר לטלטל תפילין אם יש לורך נגדן. וסופר שפ"ח להסמעת קול חסוי כנ"ל שיה' ואסור לטלטלו כי אם לצורך גופו או לצורך מקומו:

ז"ת דפוס לרוב סימן
י' תרומת הדשן שם;
נו ירוחם שם פה, א'
כל בו שם בשם
מרוטנבורג
י"ם
ש"ך קטן סימן לב:
מדרכי ביצה שם בשם
ד"ם מרוטנבורג
ז"ת דפוס פראג שם;
נו ירוחם שם פה, ד'
זרימת הדשן שם:
זרימת מהר"ל [סימן
י"ח] [י"ז] [מ"ק כ]:
י' [מג"ז ע"ג] [מ"ק כ]:
[דע:]

(ב) אב"ל ב"ל צ"ל (כו). ואימתי נירושלמי פרק ה' דצ"ה [הלכה ח]
כשמחשב עליו לחשמש מותר לטלטלו אפילו עיקר כוונתו מחמה
לכל, ועיין בשנת דף קכ"ד ע"ב: וי' שפ"א אבות הדותר וכו'.
והוא הדיון כשמלכתו לאיסור ולהיחזק (שלמי נגורים פרק י"ז שנת
פת, ה' ט"ז כ נספת הגדולה הגה"ט
ד"ה ט"ז): י' דכתבי הקדש.
פירושו, ספרים שמוותר לקרות בהם,
ללא כעולת שבת [מ"ק י"א], עיין
סימן של"ד סעיף י"ג. כחזב בשלטי
נגורים פרק ח' [שנת לה, ה' ט"ז כ]
דע"י חלק הוא מוקפה. ולכ"ן לומר
דהו מוקפה מחמת חסרון כיס,
דכיון דעומד לכתיבה קפיד עלייהו.
עיין מה שכתבתי סימן ש"ז סעיף
י"ד [מ"ק ס"ק כ]:

י' [מ"ק ס"ק כ]:
י' [מ"ק ס"ק כ]:
י' [מ"ק ס"ק כ]:
י' [מ"ק ס"ק כ]:

ג. הרא"ש פ"ג סימן
 ג. ס' קמ"א [ע"א]
 נמשנה ובפירוש רש"י
 ד"ה הקש על המטה:
 ד. ס' קכ"ג [ע"א]:

(ז) להיות שם כ"ה השבת. כ"י [עמוד שלו ד"ה וכתב] בשם התוספות
 [שבת קכ"ג, א ד"ה האין] לא כתב כן, אלא דדוקא במניית על דעת ליטלו
 בשבת, דהוה כשוכח, מותר לטטול מן הזד, אבל לא במניית ליטול
 אחר השבת דאפילו נשאר אסור. אלא שאחר כך הניח כ"י ד"ה
 פירוש] בשם תשובת הרא"ש [כלל כג

כלומר דלא היתה כוונתו שהיא האוכל
 משמש לעפר, דלרעה העפר משמש לאוכל, וכמו שכתוב ריש סימן
 רנ"ט [סעיף א' וס"ק ו], ובאמת אין חילוק בין אוכלים לכלים, וכן
 משמע בכלבו [סימן לא ג', ב], וכן משמע בעירובין דף ע"ו [ע"ג],
 ע"ש. ועיין סימן ש"ע"ב סעיף י'
 [ס"ק יח] וסימן רנ"ג סוף סעיף א'
 [ס"ק יח] מה שכתבתי:
76 בד הי"בך קש. לריך עיון, לפני
 מה שכתוב סעיף ה' כשעיקר
 טלטולו אינו [כ"ה] בשביל דבר
 המוקצה שרי, א"כ הכא נמי שרי,
 כמו שכתב כ"י [עמוד שלה ד"ה טלטול]
 בשם הר"ן [שבת כ, ב ד"ה וקשה לן].
 ולריך לומר דכיון דלריך לקש לשכוב
 עליו א"כ הוה כעושה לזורך
 המוקצה, ויבאמת ברא"ש [שבת
 פ"ג סימן יט] משמע דאם כוונתו
 לטלטל דבר המוקצה אפילו לריך
 למקומו אסור, ולא שרי אלא בשאין
 מכויין כלל לטלטול המוקצה כמו בזנון:
 (כ) כדי לשכוב עליו:

בינונים לר"מ
 (א) כל בו [סימן לא ג', ב]
 כ"י עמוד שלו ד"ה פירוש
 בשם התוספות:
 (ו) ר"ן סוף פרק במה
 שומעין [שבת ג', א ד"ה
 ר"ה]:

הגהות והערות
 (ז) עיין סימן ס"ה סעיף
 ד"א [ס"ק מה] וסעיף
 (כ"א) [ס"ק
 ג]:
 (ז) עיין סימן (ס"ה)
 שם סעיף כ':
 (ז) עיין סימן (ס"ה)
 וכן מהדורות אחר' ד"ה פ'
 (ז) עיין סימן רנ"ט סעיף
 (ז) [ס"ק ח] מה
 ומכאן:
 (ז) הדין ב"מ
 (ז) הדין מהדורות אחר'
 וכן הדין אחר'
 מקור חיים ע"פ לשון הכ"י
 ע"ש:

→

סימן ח הדך [אין] שבתה על גבי
 גחלים ללא נעשה החררה נסים,
 וכמו שכתבתי בסמוך סעיף ט' [ס"ק
 י, וע"ש]: (ח) וב"מ"ז בגופו.
 פירוש, ולא יגע גיד:
 (ט) דתתמו מוקצה להפקה.
 משמע במקום שאין מסיקין נקש
 מותר לנענשו אפילו גיד, דסתמא
 קאי למאכל בהמה. וכן בסעיף ט'
 בפירות הטמונים בתבן המוקצה,
 היינו במקצה בצירור להסקה והוא
 טמן בו, אבל לא בטטל קצת תבן
 ומטמין בו פירות, דזה ודאי הכינו
 לכך, וכדאיתא גבי עפר [גילה מ, א] [אין
 מניחם אדם מלא קופתו עפר ועושה בו כל זכיו, כללעיל [סימן
 שם סעיף לח]: (י) פירות הטמונים. בגמרא [שבת קכ"ג, א] נקט
 עוד וחררה שטמנה בגחלים. התוספות ריש פרק כל הכלים [שם
 ד"ה פנה] כתבו דמייירי שהיתה על מנת ליטלה, אבל אם הניחם שם לכל השבת הוה נסים לדבר איסור, כדלקמן [קכ"ג, ב] גבי אבן שעל
 פי החנית, וכתב כ"י [עמוד שלו ד"ה פירוש] וז"ל, וכן כתב הרא"ש בתשובה [כלל כג סימן ח הדך האין], וכתב עוד, [ב"מ (א"כ)] [אין נמין] [אין
 אפילו במניית, ושאני הכא שלא נעשית החררה נסים אלא לזורך האפיה ולסקקה, עכ"ל [הרא"ש]. ואפשר שטענה זו היא גם כן לפנה
 שטמנה בתבן, שלא נעשית הפנה נסים לתבן, אלא לזורך שחבטל בתבן ולסקקה אחר כך. ואפשר שדעת הפוסקים כן, ומשום הכי לא
 חילוק בזה בין שוכח למניח, והע"ג דלפטר סתמו על מה שחלקו גבי אבן על פי החנית, ע"כ. ומסיק, כיון דמוקצה לרבען הוא ויש
 נד לומר שהפוסקים סוברים להקל, [ב"מ (ל) הכי] נקטוין, עכ"ל [הב"י]. ולא הנמני זה, דא"כ נפל כל דין נסים לאיסור צבירה, דכלל
 מקום נימא כן, דגם גבי אבן שעל פי החנית נימא דגם במניח לא הוה נסים דלא הניחו אלא עד שיטרכך לסקו. ומו, דלעיל סימן
 ש"ט סמוך לסופו [עמוד שגב ד"ה וכתוב ע"ה] כתב כ"י בשם תתני מהרא"י דאפילו אם מניח דרך אקרתי דרך שרגילים לשום חנינה
 חפצים אלו על אלו, הוה נסים, כיון שידע שזה יהיה נח על החפץ בשבת, כמו שכתוב שם בפסקים [הרומה דקמן ס"ב] סימן קכ"ג. ולפי
 הנראה לענ"ד דלא כתב הרא"ש כן אלא שחררה על גבי גחלים, דשם יש הכרח שיקמנה אחר האפיה, כי מתקלקל אם תשהה עוד
 בודאי, וזה אין שייך בשאר דוכתי. ולפי הטעם שכתב רמ"א בסמוך [סעיף ח] דאין צאולכין משום נסים לדבר איסור, והוא מדברי כל
 בו [סימן לא ג', ב], הוא טעם גם לסעיף זה בפי', אבל לא נחישש לי מנלן לומר כן להקל, והלא התוספות כתבו בפירוש דיש נסים
 צאולכין, ועל מי נסמוך לסחור דבניהם. ונראה לי דודאי כל הפוסקים סבירא להו הכי דדוקא בדעתו לטעם בשבת, דהא סתם הטומן
 פירות כדי שיתרכבו, הוא נסמין שיטול מהם מה שיטרכך כשיהיה ראו לאכילה, ועל כן לא הצריכו הפוסקים להזכיר זה שיטול מהם
 בשבת, דסתמא כן הוא, גם דברי רמ"א מתפרשים כן בזה שכתב בסמוך ואפילו הניחם שם להיות שם כל השבת, דהיינו כל זמן שירצה
 לאכול מהם ומה שיסאך יאכל פעם אחר, וזהו אמר שפיר דצאולכין אין נסים, דודאי נסמין לאכול מהם כל זמן שירצה, דסתמיהו קאי
 להכי, אבל מי שגומר בדעתו צבירור שלא יאכל מהם בשבת זה ולדעת זה עומם דוקא, נראה דאסור אפילו בטלטול מן הזד, וכדברי
 התוספות דהוי כמניח אבן על פי החנית, כן נראה לענ"ד. ולמדנו כאן דדעת הרא"ש כדעת בעל התרומות [ספר התרומה סימן רנד ד"ה
 פנה ע"ה] דסימן ש"ט [ס"ק א] דלא חשיב מניח כשחושב ליטלו בשבת, והוא גם כן דעת ר"ת בתוספות [שם ג' א ד"ה א], וכ"י [עמוד
 שגב סוף דבר ראשון] כתב שכן דעת בעל הסמ"ג [לאין סה עמוד רנד], וכדאי הם לסמוך עליהם במקום הזורך לטלטל לכל הפחות דרך
 טלטול מן הזד המנורה [כ"ה] שהדליקו בה בשבת כשיש לזורך למקומו ואין שם עכו"ם: (יא) יבוא לתחוב בהם בו, אבל לעיל בסעיף
 ח' גבי זנון לא החריו בכוס כמו כאן, דהתם שגומא מטוסה אם מוחב בהם כוס מוחיו כעושה גומא, אבל בתבן וקש אין בהם שייכות
 גומא, כן כתב הרב המגיד [שבת מה, טו]:

דרך אהם אברהם ריק"ש

כמה ואם היתה עליו כעבוד יום רבי', ועיין סימן ש"ח דין כ"ז: מה פ"ה ב' [יבוא לתחוב יבוי], אפילו טלם מטוסים אם היו טמונים בחול או בעפר מוכן, ועיין סימן
 ש"ח דין ל"ח:

באר היטב

(יח) דאין, כלומר, דלא היתה כוונתו שהיא האוכל משמש לעפר, דלרעה
 העפר משמש לאוכל, ואין חילוק בין אוכלים לכלים, מ"א [ס"ק ג], והט"ו
 [ס"ק ין פירוש התשובה כל זמן שירצה לאכול מהם ומה שיסאך יאכל פעם אחר,
 אבל מי שגומר בדעתו צבירור שלא יאכל מהם בשבת זה ולדעת זה עומם,
 נ"ד, [ט"ו] ס"ק ט]: (כא) פירות. עיין ס"ק י"ח שכתבתי בשם הע"ז דאם
 נמך בדעתו צבירור שלא יאכל מהם בשבת זה ולדעת זה עומם, דאסור אפילו
 בטלטול מן הזד: (כב) כוש. וגבי זנון לא החריו בזה, דמחיו כעושה גומא.

פרי מגדים

קמ"ה

אשל אברהם

משפחות זהב

והוא פירוש אין נביא אצלו
בביתו והוא הבא בו
כצדקו
(בשם הברית נקראו כצדקו)

כג דאין באובלין עיין מ"ל ועיין ט"ז אות י' ומה שכתבתי בס'
כד היבך קש' עיין מ"ל נסעף ס' אל לריך למקומו שרי, הוא הדין
לכן אמתי לא שרי כי אל נוספו לא עלטול מהלך, יע"ש: כד מונענו.
עיין מ"ל לאסר ממש ולשכנ על המטה שרי עלטול מהלך בידיו
לנצרך דבר המותר, עיין אות כ"ד. ועיין ט"ז אות ט':

(1) להיות עיין ט"ז. עיין [ט"ז] אות ו' העלה כתוספות שבת קכ"ג
אי ד"ה היא פוגלא, דמניה לכל השבת ואין דעתו ליטול בשבת היו
בסיס אף באובלים, וכאן מיירי שדעתו לאכול ולשאר יתא מונח,
וחררה מפתמא כן הוא, שוודאי יקח אחר כך, יע"ש. ועיין ב"י בס'
כהא לומדנו מדברי התוספות במניה לכל השבת (וזה) [הזהר] בסיס,
בתוספות ד"ה היא פוגלא, והא כד"ה פנה מפורש כן, ואפשר אהיטרא

מהדר ממש למעלה אסור, הא ממעלה למטה לא שייך בסיס מה (שאר) [שעפר] מונח אצל מן הצד, דוקא עליו ממש היה בסיס, וזה
שכתב (הב"י) למדנו מדבריהם ממש למעלה אסור, וכן פנה ארבי אלעזר בן תרדי דטמנה כולה כתבו (התוספות) כן, והוא הדין מקצת
עלין מגולין והשאר מונח עפר עליו הוה בסיס אי דעתו לכל השבת. אבל במהרש"א ד"ל שם [קכג, א ד"ה בריה פנה] לא משמע כן, וממה
דחלקה [שם ד"ה בריה האין פוגלא דילמא במניה, משמע דאפילו הכי שרי ממעלה למטה דלא הוה בסיס מה שמונת אצלו מצדדו, ויש
לחלקה, ויש ד"ה בריה האין פוגלא דילמא במניה, ולא נקט רבותא אפילו ממעלה למעלה שרי לדידן דהדר רב נחמן בשבת קכ"ג [ע"א],
עיין תוספות עירובין ע"ז ב' ד"ה מקצה, ו"ל זה לשיטתם [שבת נא, א דבור ראשון] דסבירי מתניתין דפרק א' דכלאים משנה ט' כרבנן דבין
תדיא אחיא, מה שאין כן לדידן מתניתין כרבי אלעזר בן תרדי, ואין מקצת [עליון] מגולין נראה בעושה גומא, כמו שכתב הט"ז אות י"א,
אם כן אין חילוק בין מקצת [עליון] מגולין הוה נמי טלטול מהעד כמו ממש למעלה, ואין רבותא, ואי"ה באות י' אבאר עוד: (ח) ונאטול.

עיין ט"ז. מהעד בידיו דוקא לדבר המותר, ובגופו אף לדבר האסור שרי, ומכל מקום הם בפלס אחד, כמו בידי מותר לצורך דבר המותר,
הוא הדין בגופו לדבר האסור, ומאן דאוסר בידיו לדבר המותר אסור גם כן בגופו לדבר האסור על כל פנים, ומשום הכי פריך שפיר שבת
קמ"א [ע"א] לרב נחמן, יע"ש. ומכל מקום קשה למה שכתבו התוספות [שם] קכ"ג א' ד"ה היא פוגלא, דלא היה להניחו כך שיהא מטלטל
מהעד, א"כ מה פריך מקש שעל גבי מטה, ויש ליישב: (ט) דסתמו. עיין ט"ז. ועיין מ"א סימן ש"ח אות נ"ג קש שלנו סתמא לשכיבה
או למאכל בהמה: (*) פירות. עיין ט"ז. העלה דאין חילוק בין אובלין לשאר דברים, וגם באובלין אם דעהו בבירור שלא יקח בשבת
משם הוה בסיס, ובאות ז' כתבנו דבסיס דוקא מה שמונה עליו, לא מהעד, וצונן ממעלה למטה אף בבירור שניהם כל השבת לא הוה
בסיס, והיינו שהמותר גמולים, הא מקצת עליהם מגולים הוה בסיס, ופנה שטמן כתבן מקצת מגולה נמי הוה בסיס מה מקצת שטמיה
מונה עליה עפר וחבן ומקצה. ומה שכתב מהרש"א ז"ל שבת (בבבב) א' בתוספות ד"ה פנה דאם מקצתה מגולה נמי הוה בסיס,
כהאי גוונא מיירי, והתוספות לשיטתם עירובין ע"ז ב' ד"ה מקצה, כמו עליהם מגולים שרי לרבנן דבין תדיא, הוא הדין מקצת פנה כהאי
גוונא לא הוה טלטול מהעד לדידהו, והבן זה * . והתיר לטלטל מנורה שהודלק באותו שבת לטלטל מהעד כשצריך למקומו ע"י טלטול
מהעד, דאף שהמותר בין השמשות היה אסור לטלטל אף לגופו ומקומו, הוה בסיס בין השמשות המנורה לשמן האסור, וכמו שכתב
באות ה', ומוגו דאיתקצי בין השמשות איתקצי כולי יומא, ולא דמי למעות שעל גבי כר דבין השמשות נמי אי בעי מנעד ליה, מה שאין
כן בשמן במנורה דבין השמשות אי אפשר זה מטעם כבוי. ועוד, ר' שבת חובה. מכל מקום טלטול מהעד לצורך דבר המותר שרי. והמפה
והשולחן לא נעשה בסיס, כיון דדעתו היה ליטול אחר כך, ועדין צ"ע. ועיין מה שאכתוב מתורה באות שאחר זה א"י"ה. עיין מ"א [ס"ק]
ב': (יא) יב"ד. עיין ט"ז. המגיד משנה פרק כ"ה מהלכות שבת הלכה ר"ד, הביאו הב"י כאן [עמוד שלו ד"ה וכתב], ועיין מ"א אות כ"א,
ואי"ה שם וברא. והוי יודע, שהמחבר השמיט חררה שטמנה בגמלים, ועיין (מ"א) [מגיד משנה] שם, שבת קכ"ג א', הביאו הב"י [עמוד
שלו ד"ה וכתב] דטמנה בגמלים אין היתר כי אם כבוי, הא לא כבוי הוה מבעיר. והר"מ כתב חררה על גבי גחלים, אף כבוי, יע"ש, ואפילו
הכי לא החיר כי אם מחמת טלטול מהעד, אף [דפנה] מגולה שרי לכלי עלמא, גחלים נדבקין בעיסה והוה אף במגולה טלטול מהעד
מה שדבוקין בתחתית החררה:

מחצית השקל

אפילו ע"י טלטול מן הצד הוה שרי: כמו שכתב ב"י בשם הר"ן, שמיישב
קושיא זו האך התירה המשנה לנענע הקש בגופו מן טלטול מן הצד
לצורך דבר האסור אסור, ותיירן הר"ן ד"ל, דהתם נמי אינו מטלטל הקש
מפני שצריך לו, אלא מפני שצריך למטה ואי אפשר לו כלי טלטול הקש,
ומשום הכי כיון דלא מטלטל ליה להדיא כו', עכ"ל הר"ן: וכאמ"ת ברא"ש
ש"ט כו', ר"ל, דלא כמו שסתם הרב ב"י בסעיף ה' דמשמע דכולי עלמא
מזידים ביה, אלא דהרא"ש חולק, ולכן הוצרך הרא"ש פה כקש לחת טעם
דטלטול בגופו קיל מטלטול מן הצד (כי דבורי השו"ע בזה נובעים מדברי
הרא"ש). אמנם לא ידעתי שום משמעות ברא"ש שחולק על האי דסעיף
ה', ואולי מ"א כתב כן מסבא דנפשיה מולא תירץ הרא"ש כמו שתיירן
הר"ן, כי מה שכתב מ"א וצריך לומר כיון דצריך לקש לשכוב כו' נראה
באמת למ"א תירין דחוק, אלא על כרחך דהרא"ש חולק על האי דסעיף
ה': כמו בזב"ק ר"ל, דמנה הכריחו התוספות (שבת מג, ב ד"ה דביע) והרא"ש
לחלק בין אם מטלטל לצורך דבר אסור או לצורך דבר המותר, מדקיימא
לן טלטול מן הצד אסור, ובצנן המבורא בסעיף ח' אם מקצת עליון
מגולים מותר א"ע דמטלטל העפר שעליו מטלטל מן הצד, לכן הוצרכו
לחלק בין מטלטל לצורך דבר המותר או לא, והרא"ש סבירא ליה דוקא
כשצריך למקום המוקצה דצריך לטלטל המוקצה: (י"ב כה) מונענו מניסו.
כד' א"שכ"ב ע"י, אבל שלא לצורך שכיבה א"ע שם מטלטל רק ע"י הגוף
מכל מקום אסור: L

לבושי שרד

(כ) שם ספ"ד ב"ש"ב דבר המוקצה, ר"ל, נצרך למקומו, והוא הדין הכל
הו מטלטל לצורך דבר המותר הרינו שביניה, וכן הוא דעת הר"ן, ומשם הכי
סבירא ליה דטלטול ננופו סיה לטלטול מן הצד, ולא שרי אלא ממוס שהוא לצורך
סימנ ובאמור, ותיירן דהרא"ש סבירא ליה דזה הוה טלטול לצורך הקש, לכן אין
סימנ אלא לפי שאין מטלטל אלא ננופו, וסבירא ליה דטלטול ננופו קיל
מטלטול מהלך, ומשם הכי שרי אף לצורך המוקצה, והמחבר פוסק כהרא"ש.

מיהו המצין נה"ש יראה שאין כל כך הכנה לזה, אלא יש לפרשו כמו שכתבתי
הב"י למטה הרא"ש דנצרך למקומו שרי אף שמתלטל המוקצה עמו, רק סבירא
ליה דקש הוה טלטול לצורך הקש, ובאמור: (ל) שם מספיק כד' א"שכ"ב ע"י.
דלא מיהו שמונע ננופו אלא ולמה לשכנ על גוף המטה, וזה מנהג הלוי' הוא
כנצרך למקומו של הקש הרינו המטה, וככהו גוונא לכו"י עלמא מותר מטלטל
מן הצד אפילו בידיו (דלף על גב דקיקה קת המג"א אה"ב) כו' כמו שכתבתי

Shneur Zalman, of Lyady, 1745-1813.

11

שלחן ערוך

מכבוד קדושת אדונינו מורינו ורבינו הגדול
הגאון האלהי החסיד המפורסם
אור עולם מופת הדור
נזר ישראל ותפארתו קדוש ה'

מרנא ורבנא
מוה' שניאור זלמן נבג"מ

אורח חיים
חלק שני

הוצאה חדשה מסודרת מחדש ומתוקנת

ירושלים ת"ו תשנ"ג

ט ביי מ"א
 סק"ח
 להרמב"ם
 י טור
 כ ביי
 ל משנה קנ"א
 מ ר"ן
 ג מ"א סק"כ
 ס שלטי גיבורים
 מ"א סק"ט
 פ משנה שם
 ע מלבושי יר"ט
 באר ה"טב
 סק"ט
 צ רמב"ם פכ"ה
 רי"ף רא"ש מ"ג
 ב'
 ק רב אשי קמ"ב
 ב' ובג"ל ס"ו
 ר כ"כ התוס' ר"י
 דף מ"ד דשאני
 טלטול דמת
 מכולן
 ש כן הוא דעת
 הרא"ש כמו
 שהוכיח רבינו
 בקונטרס אחרון
 ס"ו רע"ז סק"ג
 דאל"כ מני"ל
 להקשות ממת
 לקש ע"י ב"י
 וכן פסק בש"ע
 סעיף ח'
 ת רבינו ירוחם
 ש"ע סע"ה וכמו
 שכתב המ"א
 סק"כ דצ"ל כו'
 ולא כמ"ש אחר
 כן ובאמת
 ובלא"ה התוס'
 מקילים יותר
 מני"ל א"כ דינו
 שנפסק
 כהרא"ש לפ"ד
 הש"ע
 א כלאים פ"א
 משנה ט'
 ב תוס' בשבת נ'
 ג מ"א סק"ב
 חטים שזרען כו'
 ד תוס' שם

ויושבים משני צדדיו על גבי קרקע הם להם מלמטה מחום הקרקע שרתחו חמה זה מביא מטתו ויושב עליה וזה מביא מטתו ויושב עליה הם להם מלמעלה זה מביא מחצלת ופורס על גבה לצל וזה מביא מחצלת ופורס על גבה זה זוקף מטתו ונשמט והולך לו וזה זוקף ומסיר מטתו ונשמט והולך לו ונמצאת מחיצה עשויה מאליה שהרי מחצלת זה ומחצלת זה גביהן סמוכות זו לזו ושני קצותיהן על הקרקע משני צידי המת י שהתירו לעשות אהל עראי בשביל צער החי ולא בשביל המת כ' ולכן הצריכו שישוב מתחלה עד שייחם להם מלמטה ואז יביאו מטות לישב עליהן אף שאין במטות צורך כלל לעשיית האהל כדי שיהא נראה שפריסת המחצלאות אינה כדי לעשות אהל על המת בחיבור שתיהן אלא כדי לפרוס כל אחד על עצמו להגן מפני החמה שהרי גם כשחם להם מלמטה הביא כל אחד מטתו וישבו עליהן ומטעם זה צריכים לזקוף ולהסיר מטתם משם ולעמוד פריסת המחצלאות כדי שגם בזה יהא נראה שפריסת המחצלאות לא היתה בשביל המת אלא להגן עליהם מפני החמה שהרי כשחם לו מלמטה הביא מטה וישב עליה וכשעמד זקפה והלך לו:

יב ל מותר לטוך את המת ולהדיחו ובלבד שלא יזיז בו שום אבר מ' שכל מוקצה בשם שאסור לטלטל כולו כך אסור לטלטל מקצתו ו אפילו ע"י דבר המותר אסור לטלטלו כדי לרחצו אלא אם כן היה מטונף בטיט וצואה עד שמאוס בעיני רואיו שלא התירו טלטול במת ע"י דבר המותר אלא להצילו מבזיון כגון במוטל בחמה שלא יסריח או בזיון אחר כמו שנתבאר למעלה (סעיף ג') ולכן צריך למחות במה שנהגו להגביה המת מעל הכרים ע"י דבר המותר אף במקום שאין לחוש שמא יסריח ואף אם יש לחוש שיסריח מחום הכרים שומטין הכרים מתחתיו ואין מטלטלים אותו ו מותר לזלף חומץ על גבי בגדים של המת בשביל שלא יסריח למוצאי שבת ויוכלו להתעסק בטהרתו ואין כאן משום ליבון שהחומץ אינו מלבן וגזרה שמא יסחוט גם כן אין גוזרין אלא במשקה המלבן כמו שנתבאר בס"י ש"א (סעיף כ"ט):

יג א אם היה פיו נפתח והולך קושר את הלחי בענין שלא יוסיף להפתח אבל לא כדי שיסגר מה שנפתח או קצתו שהרי אסור להזיז אבר ומטעם זה אין מעצימין עיניו של מת בשבת ו עכשיו נהגו להעצים עיניו בשבת ולהזיז אבר שלא יתעקם ואומרים שיש סכנה בדבר ואין למחות בידם:

יד א זה הכלל בטלטול ע"י דבר אחר כל שני דברים אחד אסור לטלטלו ואחד מותר לטלטלו והם סמוכים זה לזה או זה בזה או זה על זה והוא בענין שלא נעשה ההיתר בסיס לאיסור ע"ד שנתבאר בס"י ש"ט ובזמן שמטלטל אחד מהם מיטלטל עמו השני אם מטלטל האיסור בידו וההיתר מיטלטל עמו ל לא התירוהו בשום ענין אלא במת בלבד ואפילו אם מטלטל ההיתר בידיו והאיסור מיטלטל עמו אם הוא מתכוין בטלטול זה לצורך האיסור ר' אין צריך לומר אם מטלטל לצורך האיסור עצמו כדי לשמרו מאיזה קלקול והפסד או כדי להצניעו או איזה ענין אחר אלא אפילו אם מטלטל מפני שצריך לו האיסור להשתמש בו איזה תשמיש המותר כגון לישב או לשכב עליו שזהו מותר כמו שנתבאר בס"י ש"ח (סעיף כ"ג) או כגון נר להשתמש לאורו במקום אחר וכל כיוצא בזה הואיל ומיטלטל בשביל האיסור אסור אבל אם אינו צריך כלל לגוף האיסור ואינו מטלטלו ע"י ההיתר אלא בשביל דבר המותר כ' כגון לפנות מקומו זהו טלטול מן הצד שהתירו חכמים ע"ד שנתבאר בס"י ש"ט (סעיף ו') באבן שעל פי החבית ומעות שעל הכר ואין צריך לומר אם אינו מתכוין כלל לטלטול האיסור שאינו צריך לו כלל רק לטלטול ההיתר בלבד אלא שאי אפשר לו לטלטל ההיתר אלא אם כן יטלטל האיסור על ידו כגון צנן תלוש הטמון בארץ ומקצת עליו מגולין נוטלו בהם ומוציאו אע"פ שבנטילתו מזה עפר ממקומו והוא שלא השריש שאז אין בו משום תולש אף אם נתכוין לזריעה כשטמנו שם כמו שנתבאר בסימן ג' ש"י (סעיף ב') ואף אם הוסיף מחמת לחות הקרקע

אין בכך כלום כל ע בדעתו שישאר מונח להעפר אלא שיהא מגולין ו * יש מתירי גביו ננער מאליו ואן כלום כיון שבשביל כעושה גומא * ולעני בקש או תבן המוקצ ולהוציאם * שאין אי (סעיף ב'). ואם ייחד טן וכל זה בטלטול מותר אפילו מטי להסקה ואם הוא נו ל מותר לנענע בגופו כר או סדין נעשה כ לשכיבה ומעתה יש מבעוד יום לישב או לישובה או לשכיבה וכל זה כ במקומות בהמה או ש"ב הנצרך לנכב א' משום כבוד הכו נפנה על הגג י ו' להכניס לבית הכסא למקום אחד לפנות ערבית יקנח בהן שו לפנות במקום זה ויע שטלטול הוא לצורך ואע"פ שהאחרים יכו שכל אבנים אלו שו במה שי ב' אכל מי שאין לו אחר מכניס עמו א שאם ישתירו לו מד לצורך ואם ניכר בז הרבה או אפילו הן הקינוח ניכר בהן הרי שייחדן לקינוח מבעו הכסא אפילו הן הרב כמ ג' מי שיש לו בה"ג לשם אבנים בשבת

אין

הלכות שבת שיא שיב

רמז

אין בכך כלום כל שלא השריש ^ו והצנן לא נעשה בסיס להעפר שעליו אף אם היה בדעתו שישאר מונח שם כל השבת מפני שלא היתה כוונתו שיהא הצנן משמש להעפר אלא שיהא העפר משמש להצנן וכן בכל כיוצא בזה ואם אין מקצת עליו מגולין ^ו * יש מתירין לתחוב כוש או סכין לתוך הצנן ולהוציאו בהם והעפר שעל גביו ננער מאליו ואף שכתחלת הגבהתו את הצנן מגביה גם העפר שעליו אין בכך כלום כיון שבשביל דבר המתור הוא ^ו ויש אוסרין לתחוב בעפר מפני שנראה כעושה גומא ^ו ולענין הלכה בדברי סופרים הלך אחר המיקל אבל ^ו פירות הטמונים בקש או תבן המוקצים להסקה מותר לדברי הכל לתחוב כוש או סכין לתוך הפירות ולהוציאם ^ו שאין איסור גומא שייך אלא בעפר וכיוצא בו כמו שיתבאר בסי' תק"ו (סעיף ג'). ואם ייחד הקש והתבן להטמין בהם הפירות יצאו מתורת מוקצה ומותרים בטלטול וכן הדין בעפר שייחדו לכך כמו שנתבאר:

טו וכל זה בטלטול בידיו ע"י דבר אחר אבל לטלטל המוקצה ^ו בגופו שלא בידיו מותר אפילו מטלטלו לצורך האיסור כגון קש שהוא מוקצה מפני שסתמו עומד להסקה ואם הוא נתון על המטה שלא לשכב עליו ובשבת הוא בא לשכב עליו ^ו מותר לנענע בגופו כדי שיהא צף ורך ונוח לשכב עליו ואם הניח עליו מבעוד יום כו או סדין נעשה כמו שישב או שכב עליו מבעוד יום והרי זה מוכן לשיבה או לשכיבה ומעתה יש תורת כלי עליו ומותר לטלטלו בידיו ^ו וכן אם חשב עליו מבעוד יום לישב או לשכב עליו כמו שנתבאר בסי' ^ו ש"ה בדבר שדרכו ג"כ לייחדו לשיבה או לשכיבה ואם הזמינו למאכל בהמה מבעוד יום מותר לטלטלו בכל ענין וכל זה ^ו במקומות שסתם קש עומד להסקה אבל במקומות שסתמו עומד למאכל בהמה או לשכיבה מותר לטלטלו בכל ענין כמו שנתבאר ^ו שם: **ל**

שיב הנצרך לנקבו במה מוקנה בשבת ובו ט"ו סעיפים:

א ^ו משום כבוד הבריות התירו לטלטל אבנים לקנה בהם בבית הכסא ^ו ואפילו אם נפנה על הגג ^ו ויש טורח להעלותן עמו לגג הרי זה מותר וכמה אבנים מותר להכניס לבית הכסא ^ו מי שיש לו מקום קבוע לבית הכסא ^ו דהיינו שלעולם נכנס למקום אחד לפנות שם מותר להכניס שם אבנים כמלא היד ^ו שאם ישתירו לו מהן ערבית יקנה בהן שחרית ואין כאן טלטול שלא לצורך ואף שאחרים נכנסים ג"כ לפנות במקום זה ויש לחוש שיקנחו הם במה שישתייר ממנו אין בכך כלום שנמצא שטלטול הוא לצורך אחרים ואין זה טלטול שלא לצורך ^ו דמה לי הוא מה לי אחר ואע"פ שהאחרים יכולין לטרוח בעצמן להכניס להם אבנים מכל מקום כיון שאפשר שכל אבנים אלו שהוא מכניס יצטרכו לו בעצמו אם לא יקדימוהו אחרים לקנה במה שישתיירו ממנו בקינוח זה הרי זה טורח בשביל עצמו:

ב ^ו אבל מי שאין לו מקום קבוע לבית הכסא ^ו שפעם הולך למקום זה ופעם למקום אחר מכניס עמו אבנים כשיעור ראשו של בוכנא שדכין בו בשמים ולא יותר לפי שאם ישתירו לו מהן ואח"כ ילך לפנות למקום אחר נמצא שטלטל בתחלה שלא לצורך ^ו ואם ניכר באבן שקנחו בו כבר פעם אחת מותר להכניסו אפילו הוא גדול הרבה או אפילו הן הרבה ממלוא היד מותר ליטול כולן דכיון שקנחו בהן ורושם הקינוח ניכר בהן הרי ^ו הן מוכנין ועומדין לכך ואין בהן משום מוקצה ^ו וכן אבנים שייחדן לקינוח מבעוד יום אע"פ שעדיין לא קנחו בהן מעולם מותר להכניסן לבית הכסא אפילו הן הרבה והוא שייחדן לכך לעולם אבל יחוד לשבת אחת אינו מועיל כמו שנתבאר בסי' רנ"ט (סעיף ה') וש"ח (סעיף ג'):

ג ^ו מי שיש לו בה"כ סמוך לביתו שאין שום אדם אחר נפנה לשם אסור לו להכניס לשם אבנים בשבת אא"כ הן מוכנין ועומדים לכך מפני שהיה לו להזמין שם

ה מ"א סק"ג
ו מ"א סק"ג
ממשמעות
התוס' שם
וירושלמי ספ"ק
דבלאים
ע"י *
משינות דף י"ט
ע"ג
ז מניח משנה
* ע"י צ"צ פס"ד
ח"ג דף כ' ע"ג
ח רבי אלעזר בן
תדאי קכ"ג א'
ט ב"י ושבלי
הלקט בשם ר'
בנימין
כ הר"ר יונה
רא"ש טו"ש
ס"ח
ל משנה קמ"א
א'
מ רא"ש פ"ד
סימן ח'
ג סעיף ג' גבי
חריית
ס ט"ז סק"ט
ומ"א ס"י ש"ח
ס"ק נ"ג
ע מ"א שם
א רש"י סוכה
ל"ו ב'
ב רב חסדא
שבת פ"א ב'
ג רש"י שם
ד רבי ינאי פ"א
ע"א
ה מ"א סק"א
ו רש"י שם ר"ן
ז מ"א שם
ח רבי ינאי שם
כמו שפ"י תוס'
שם ד"ה ואם
בשם ר"ח וז"ל
הר"ף והרמב"ם
פכ"ו היד והר"ן
ט מ"א שם
י רב ששת שם
כ מ"א ס"ק ב'
דלא נשלטי
גיבורים
ל שלטי גיבורים
פרק ח'
מ הג"א פרק ח'
מדברי התוס'
בסוכה ל"ו ב'
ד"ה בשבת מ"א
סק"א

הִלְכוֹת שַׁבַּת סוּמָן שִׂיא

באר הגולה קטז.

(כו) שלא יזיו בו שום אבר. ואם היה פיו גפתה והולך. קושר את הלחי בענן שלא יוסיף להפתח, אבל לא כדי שישגר מה שגפתה או קצתו, שאם כן היה מוזה אבר, ומטעם זה אין מעצמין עיניו של מות בשבת: דהו' אטלול מן העד לצורך דבר המתיר. מתיר. הלכה קצתו שטמן בארז (כה) ומקצת עליו מבגדים (כו) וקלא השריש (כו) וגם לא נקבין (כו) לזריעה, נוטלו (כה) האף על פי שבגטילו (כו) מוזה עפר ממקומו, ואף על פי שהוסיף ממת לחות התקנע, מתיר. הגה: (כט) ואפלו הניחו עם מקעור יום להיות שם כל השבת, (יח) דאין באלקן משום כסיס לזרוב האסור (כל בו ד' ע"א), (יט) ל' ביטלול בגופו, אפלו לצורך דבר האסור, מתיר. הלכה קצתו ששל המטעה (לא) דסתמו (כ) מקצה להסקה, (לב) מנענעו בגופו, ואם הניחו עליו מקעור יום כר או קסת, מנענעו אפלו בידו, (לג) שיהי ימינו מקעור יום לשכב עליו (לד) וכן אם חשב לשכב עליו (ר"ח סוף פירק כמה טובין ע"ב ד' ע"א): ט' (כז) הפרות השמונים

באר היטב

במה, רק למטה הר סתמין. אפלו כסוד או תניק אסור לטלול ולקנעו, אלא אם כן היה קטין כסוד ונראה עד שקאוס בעיני רואיו. אפלו לזמן לאינו הדין שיששה אסור, אלא אם כן בעד פירב שבת. הדין בית יי ייה ה'. כן אברם (לד'): ודקא כסוד ברם: (טו) פ'לא. קצת מלכשי יום טוב שנתנו כהולת קוש קימא ובשאר קהילות. שמידן אבר שלא העקם ומצמיחן ואשרם שיש ענה בדבר קראתא כזר (ח"ט) על הפסוק (נאמרו נה ו' ה' ויהי עיניו על צידו, ואין לפנות אלה ושא אלהיהם: ה' (טו) לזריעה. וכן אברהם (כ"ב) מתיר אפלו נקבין לזריעה אם לא השריש. וכן קמח ד' יתיר.

יגוף אלא
המת או
(ז) דבר
אז דברים
למו, כאין
זוה מבוא
הפורס על
מחיצה
משני צדי
ה, ובלבד

משנה ברורה

על גבי בגדים של המת בשביל שלא יסריח למוציא שבת ויכולו להתעסק בסתרתו (אחרונים): (כד) פ'לא וזו (כו), ואם היה המת ה' מלקלך בטיט רוצאה עד שקאוס בעיני רואיו, מתיר לטלולו על ידי כפר ותינוק ולקנעו במים בידו, ולא על ידי קפה משום סחיטה, אבל בלאו הכי אסור בכל זה, ואפלו על ידי אינו יהודי אסור: ח (כה) ומקצת עליו מוציבים. דאי לא היה העליו מולין קלל, הרי בעל כרחך מוזה עפר בגידים ואסור. ואפלו (ל) אם דעה לתחב מחט או כוש דרך העפר בענן ולטלו וכמו שיערף ט', גם כן אסור, דנראה קעושה גמא (מגיד משנה סכית הטייט), (ל) ויש מקלין על ידי תחיבת מחט וכוש: (כו) ולא השריש. דאי השריש, אפלו אם היה גם גוף הענן מולין מלמעלה, גם כן אסור להזיזו ממקומו משום תולש: (כז) וגם לא (כו). דאם היה נקבין לזריעה, אף שלא השריש אסור, כיון שמתחלה היה רוצה בהשרשתו ושמניח במקנע דרך הזריעה. ועין בבגן אברנים (יח) שהקשה על זה מהא דהקמא לו בגמרא (כה) [והובא לעיל בסיומן ש"י סעף ב"ן] דחסין פורזין בקרקע וצדקן לא השרישו דסתרי ללקטן ולאכלן, ומכל מקום אין לזוז מפסק המתבר דכן נאמרו בבבא ראשונים (הרוקח ע"ג טו) והרמב"ן בהדושיו (נ"ה ד"ה א' ח"ו והמאירי נ"ס ד"ה ה' ט"ו), (והיה חלילה לפרץ המאירי (נ"ה ד"ה א' ח"ו) דמורי כשלא היו הורעים צדקן מקסין בעפר: (כה) אף על פי שבגטילו (כו) רצונו לומר, דמכל מקום רק טלול מן העד הוא ונקנתו הוא בשביל לקיחת הענן דהוא דבר המתיר. כתבו האחרונים דהתיר דלקיחת הענן מהארץ מרי בשטמונין בשדה, דאי בבית אסור שקמא יבוא להשוות אחר כך הגפנות שבקרקע הבית שנעשה על ידי זה [ואף אם הם שמונים כחול עפר ששמנין בקנעו ויהי נקבין לעשות בו צרכיו, מתיר להוציאן

הציון

יט) כגן אברנים (יט) וחי אדם וחיב לו ה' ימים ושאר אחרונים ח (ל) בית יסף (ד"ה ו) וזו בשם המגיד בשנה (י"ג ד"ה ו) וזו עיקרונה גם בלבד והשו"ט ט"ח א' לרמ"א: (לב) עין בבגן אברנים (י"ג ד"ה א') שהקשה על המגיד בשנה שירשלהו ונאם ע"ה ה' עין באילה ובה (י"ג ד"ה א') שכתב דאין בקנה סידורשלו. וסקל קטום קנה לכוף עוצת הראיז וזו ה' ה' א"ה ג' גם כן מהפנין אברנים לקבל קנה: (לג) כגן אברנים (י"ג ד"ה א') והביא גם התוספת שבת (י"ג ד"ה א') והסכים הרמ"א ודאי לאו הכי אין נקמא מנה לענון כסיס בין אכלין לישראל דכ"ן וכן כתב גם כן המאירי פרקי י"ג ד"ה א') וזוהי שם על הטיז שרוצה לזוש בענין קטן י' וגם הרמ"א סבירא לה להתקטנות וזו ד"ה א' והדין

משה

משה (נ"ה ד"ה א') לא קטנעו הכי, ועל כן השתטח את שיפתו וכפרס דהוא מלתא דרבנן: (לז) הרמ"א בשם הר"ן וזו ד"ה ו' ה' ועין בבית יסף (ד"ה ו) וזו ע"ה ש"ם הוא מצד כן בהקנתו לצדק הר"ן: (לח) כן קטנעו באחרונים: (ט) לעיל בש"ח סעף ב"ח כגן אברנים סעף קטן וזו: (ט) רש"י בשבת דף ג' ע"ב (ד"ה א') וכן כתב הר"ן וזו ד"ה ח"ו ע"ה א' (ל) כפי טוהב בגמרא (ל) וכן קטנעו בהרמ"א וכן כתב בתוספת שבת (י"ג ד"ה א') (ל) דקא הר"ן (נ"ה ד"ה א') וזו זה המשכ' דמהני בתריות. ויש מהני אפלו גרין מתחלה לשם עצים. ועד ולשון וכן שכתב הרמ"א אילו קורקב כל כך, דבגמרא (ס"ה ד"ה א') וזוהי ערף מהניח ולא חשב [תוספת שבת (י"ג ד"ה א')]

צורך מענה,
וכן משמע
לכוש בו
אבתו להתיר
דאפלו אם
ובבית יסף
לגובה, ועין
עליו אפלו
בם מחיים,
מה שכתבנו
במגיד הוא,
שהוא אסור
עליו שהוא
י"ח סעף ה'
מבטל. קרי
זוקף מסתו
ה על המת,
וישפט יסאר
לצורך המת,
וכן משמע
שלו (נשכסם
א כאהל על
אף שיהיה
התירו, וזהו
מי הכר דהוא
הגדס, (כ"ו וק'
ד' ד"ה א') שהיא
בו אבר, וכל
ט"ו אף באמת
נקום שנהגין
דבר שמתיר
ה' ולחך חמין

ז (כ"ד) רש"י
כ"ד ע"ה ולשון
הר"ם (כ"ד) וזו
י"א (כ"א) קטנעו
כשלים צדוק

משה זכור
זו וזו בגמרא
חלק <

ואשרי דלה נעשה צמים לדבר האסור כיון דלנורח הניטור מיה
לה, וכל שלח נעשה צמים לדבר האסור מטעמו בעדן עליו לנורח
מקומו כדאמר קמ"ב ה' ז' וכו' ה' א' אפטר לו לנעמן במקומו ומטעמ
לבו וחורקן, וכפ"י הר"ן כ' ה"א"ש ז"ל ה' כ"א ז' צ"ש רז"ב"א וכן
מבואר במלחמות שם בצוניה ויט"ש.

(י) מ"ז ה' הנח לנר שמון ופתילה הורחל ונעשה צמים לדבר האסור,
הגרע"ה בחוספותיו פ"י דנר ושמן בשעה שהוא דולק
רה"ו לנורח גופו היינו לנורח החור, והלכך קשה ל'י שיהא שרי
לעטלו בשעה שהוא דולק דבדבר שאינו רה"ו כלל לנורח גופו מודה
ר"ש דאסור לעטלו, [וכבר הכחנו לעיל סי' מ"ח לתמוה בזה] ותימא
דא"כ למה ל'י למומר משום צמים ה"ל דמטעמ השלכנה וכל
שמטעמ לנורח דבר האסור, אסור ה"ף בלא נעשה צמים לדבר
האסור, וכמ"ש לעיל סק"ה, ולמ"ש לעיל סי' מ"ח נישא בכל,
ולמה שפירשנו שם הדבר השיב מוקף מהמת עלמו כל זמן שהוא
דולק מפני שאינו רה"ו לנורח, ה"ף ה"ס מניה עליה כבר מצעד יום לא
מהני, ובצ"י סי' רע"ט צ"ש הלכך והרז"ש מבואר דגם לידון
ה"ן האסור של נר הלא משום צמים לדבר האסור והלכך דנו
להתיר בכבר על הנר מצעד יום, וזה כדברי הגרע"ה ויל"ט.

(יא) שו"ע סי' ש"ה סי"ה י"מ לעטל כלי שמלכחה לאסור אפי'
מהמה לל ע"י ככר, וזה מדברי הר"ש ונלמד מזה
דמדוכה שיש בה שום קמ"ב ה', ומבואר דשרי אפי' לכתחלה ועדיף כלי
לידון מארנקי מלאה מעוה לאמורא דשרי קמ"ב ז', דלה שרי
אלה בשבת, ונראה לדעת זו שרינן אפי' בסבינה דהשכחה ע"י
ככר, דהא רש"י פ"י קמ"ב ה' דמדוכה כסויו זיורי, והפ"ה צ"ש
בה שום מטעמין אותה, מיהו ה"ן כן דעת שאר מפרשים, [עיי"ש
במהרש"ה קמ"ב ז' בחוד"ה חתב"ן] ה"ל נר ודלו אסור ע"י ככר
ה"ף לדעת זו דמוכח לעיל מ"ה ה' דמתייהן נר ע"י דקל בשבת
וא"י שרי ע"י ככר דין הוא לאסור, וכן שם בנר מוכח לא אמרו
לעטלו ע"י ככר, ודעת הרז"ה דהא דמדוכה שיש בה שום שאינו
דלה השיב מלאכתו לאסור כל זמן שהשום בחובה, דכן הוא
מלאכתה לשמש בה כל זמן שהשום בחובה, הלא לאחר שהסיר
השום הוי מלאכתה לאסור, שא"ן דך לשמש בה הלא לזיכה,
ולא דמי לקדירה צו"ט לאחר שא"ן דעתו לבשל בה היום שכתבו
בסי' מ"ג דלה השיב מוקף, דהתם רה"ו למלאכתה הלא הכא מתחלה
מיוחדת לזיכה וא"ן רה"ו למלאכתה היום, וכן קדירה בשבת כל
זמן שהשכחיל בחובה שרי לעטלה אפי' מהמה לל לנורח הקדירה
שאינו לנורח הכשיל, ולאחר שנתרוקנה, הוי ככלי שמלכחה לאסור,
וכן דרין צמיחם סתמאומ"ר שלנו, כ"ז שיש שם מים שרי, וריקן
מהמה לל אסור.

ד (יג) ר"א"ש פ"ג דשבת סי' י"ט ובה"ק ע"ז הרי"ו כ"ו ולי"ק דהתם
ה"ף עלטול ה"ן כה"ן כ"ו ה"ל בקש חינו מטעמ אלה
בגופו כ"ו דה"ן כוונה הר"ש לחלק בין עלטול ביד לעלטול בגוף,
דכי היכי דבעלטול גמור ה"ן חלוק ה"י מטעמ ביד או בשאר אבריו
וכדאמר קמ"ב ה' דאסור לעטל המנעל ע"ג רגלו, כ"י לעינן עלטול
מן ה"ד ה"ן לחלק בין יד לשאר אבר, הלא כוונה הר"ש שא"ן ענין
שכיבה על הקש שם עלטול הקש, הלא שם השמים השכיבה, הלכך
ה"ף ה"ס כוונה השוכב לנער את הקש מותר, שהוא דבר נמשך מפעולה
השכיבה, משא"כ בעלטול מה צמיח דהתם יש כה"ן עלטול שניה
ולא"ה מה"ן שמתכוין מתיחם אלו עיקר העלטול, וכ"מ ב"י הרמב"ן
במלחמות וז"ל דשה"י עלטול להשמים הלר"ן נעוה הקש ככ"ל,
וכע"ן זה כתבו גם הרשב"ה והר"ב"ה וכו', הלא שמתכוונת לשום
נראה דה"ן דה"ן ה"ל מנענעו בגופו, היינו שמוחר לשכוב עליו
ה"ף שמנענעו בגופו, ה"ל בכוונה נעוה י"ל דאסור, ה"ל לדעת
הר"ש ה"ף בכוונה נעוה מותר, מיהו י"ל דגם לשאר רבותיו ז"ל
ה"ף בכוונה נעוה מותר, וכונתם שצמיחו ה"ן היכר עלטול הלא
שכיבה על המטה, והלכך הוי בעלטול מן ה"ד דבדבר המותר, ועפ"ז
ה"ן כה"ן מחלוקת בין הראשונים ז"ל בדבר, ומיהו נראה מ"י הראשונים
ז"ל דדוקא בקש שעל המטה שכיבה השוכב לשכב על המטה צ"ן וכו'
ע"י קש צ"ן לא יכו', ה"ל חבילי קש שעל הארץ שיעקר פינה
שכיבה

השיב דלה השיב מניה לעינן שדניטור מותר, מ"מ אסור לעטלו
למקום אחר במקום שא"י אפשר לנער במקומו, מיהו נראה מדבריהם
דהכא הנית הקדירה לא מקרי עלטול אלא ניטור, ורש"י ס"ל דזה
מקרי עלטול, ומה שהק' ר"ח דמתייה קתני נוער את הכיסוי, לפינו
הגירסא נועל את הכיסוי, ושפיר י"ל דהוא בחוסן שיכול ליגע
בהכיסוי בלא עלטול מוקף, ודעת ר"ח ור"י דכל שיכול לאחוז
הקדירה ולנענעה עד שיפול כיסוי הקדירה ומה שעל הכיסוי עמו
שרי, והכא צמיחו הדוק בקדירה שלא יפול הכיסוי בנענעה והע"ה,
עד שגביה מוקף הקדירה קאת שירפה הדקה, וזה ה"י אפשר
בלא עלטול מוקף דכיסוי המוקף סובב כל כיסוי הקדירה, ולפ"י
חיו"י צמיחו רפוי שאפשר לנערו בהע"ה הלא שהקדירה בקופה
ולמעלה כל הכיסוי מוקף.

(ז) קמ"ג ה' תוד"ה ה"ו, ועלמות וקליפין כ"ו ק"ס לכו דגם מניה
בשבת נעשה צמים מזה דאמר לעיל מ"ב ז' ה"ן נוחין
כלי לקבל זיכה והמר עממא דמבעל כלי מוכיכו וכו' שרי לנער
לא השיב מבעל כלי כדאמר שם בצופין סל לפני האפרוחין ועיי"ש
בחוד"ה בעדן וכן לעיל מ"ד ז' יש עליה מעוה אסור לעטלה ופי'
בת"י שם צמיח וחסור לנער, ומש"כ ע"ס החילוק דמותר לנער
ואסור לעטל, משום שלא היה לו להניח שיערך לקך, לולא
דבריהם י"ל דלכך אסור לעטל כיון דהניח לפי שעה כל שמטעמ
נראה כמטעמ לנורח דבר המוקף והכיתר חינו הלא כמשמש לדבר
המוקף, משא"כ במנער כיון דעוסק בניטור והניטור הוא לנורח
דבר המותר שרי, ה"ל בשוכה דלה נעשה צמים ה"ף לפי שעה והלכך
בשאי אפשר לנערו במקומו מטעמו למקום אחר, וה"ל דמסלק את
העטלה כ"י י"ל כיון דמניה מתחלה לנורח הניטור לא השיב צמים
וכ"כ הר"ן ס"פ נועל, וכן י"ל לדעת הרז"ה דפי' העטם בעטל
את הכיסוי משום שהכיסוי לנורח הקדירה, וא"ן הקדירה לנורח
הכיסוי, ולא ס"ל כדעת הח"י דמניה ע"מ ליעול בשבת לא השיב
צמים [ומיהו ה"ן זה מוכרח דהרז"ה צ"י המאור נקט גם ע"ס זה
דכיון דחינו הלא לפי שעה לא השיב צמים] וע"כ ה"ל דמסלק את
העטלה משום דמניה ע"מ לנער עדיף כדברת הר"ן, וצ"ש זיכה
כ"י ח"י דלה השיב מניה העלמות דלה שם הי"ן יפלו.

ונראה לדעת הרז"ה וכו' שכתבו בה"ל דטעל את הכיסוי משום
דכיסוי לנורח הקדירה, י"ל דהיינו גמי עממא דפוגל
ממטה למעלה אסור, דהשיב בעלטול ולא שרינן רק ניטור, וכל
שמטעמו נראה כמטעמ לנורח המוקף וכאלו עוד לנורח המוקף
לכסות הקדירה והלנו, והגרע"ה בחוספותיו כ"י צ"ה לפרש לשון
רש"י קמ"ה ז' ד"ה לא שנו, עיי"ש בדבריו הנפלאים.

(ח) מ"ז א' תוד"ה ה"ו, וחילו צמ"ב דזיכה כ"ו, לכאורה צמיחו
כוסות כיון דדעתו לנערם היום לא השיב צמים וכמ"ש
ה"ו בעלמות וקליפין לקמן ג"ה ה' ד"ה ה"ו, מיהו לקמן קמ"ג ה' כ'י
ח"י דדוקא בעלמות וקליפין שרינן משום שא"י אפשר וכמ"ש סק"ז
והיכך צמיחו כוסות יש לאסור העלטול, ה"ס לא משום דלה השיבו
בעטלו אגב כסא.

(ט) קמ"ב ז' שכה ארנקי בחנר מניה עליה כבר ה"ו חינוק ומטעלה,
השיב דהעלטול הוא לנורח המוקף ולא לנורח דבר
המותר, וגם אפשר ליעול דבר המותר ולהניח דבר המוקף, מ"מ
שרי דשדבר המותר מטעמ ע"י דבר האסור נעשה דבר האסור
צמים לדבר המותר, והלכך שרי ע"י מאכ"ן שבכלכלה.

קמ"ג א' תוד"ה ר"ח, ואנוחי לקנא דמיה כ"ו, מדבריהם מבואר
דמפרשי דגרעינן למטה ואוחז בגרעינן וסומך בהן הספל,
וכ"ו דין ככר ה"ו חינוק דשרי אמורא לעיל בשבת, וקשיא לכו
דלה אמרו הלא בשבת ולא צמיח כדאמר לעיל, ומסקין כיון דלה
אפשר ה"ו עלטול מחמתול שרי ע"י ככר ה"ו חינוק, ואפשר דלמאי
דמסוק רב השי לעיל דלה אמרו כה"ת הלא למח בלכד, גם היכי
דלה אפשר לעטלו מחמתול לא שרינן ע"י כה"ת.
והר"ן מפרש דה"ו אגב רפה"ה ואגב לקנא דמיה היינו דמניה
הגרעינן על הרפה"ה ובלקניא, ומטעמ לנורח דבר המותר,

חזון ע"ל
הנחת שג
ס"ה

(16)

כיון שהטובה על המוקף, ואל דאורייתא כיון דמזוהו נכחה לישב על המוקף וכן מוטענות בגופו ומתקנות לישב עליהן, והוה דעת המרדכי שהביא המ"ח ס"י ש"ח ס"ק מ"א, דאסור לישב ע"פ חרות מוקף משום שמזיז בשיבתו, והמ"ח תמה עליו מקם ש"ג המטה, ולמס"כ יח"א, ואפשר לישב דעת המ"ח דנהי דמכוין לישב על גבי המוקף אבל אינו ניכר שמכוין לנעוטה, אבל מלי הראשונים ז"ל שדקדקו שאינו מטלטל הקס מפני שריך לו חלה מפני שהוא רריך למטה וחי אפשר ל"י בלא נעוטה בקס, משמע דחס מכוין לשיבה על הקס אסור, וא"ע.

ז"ג ולפי החומר אין היתר כלל לנטול מוקף בדחיפת הרגל, לנורך המוקף, חף לדעת הרא"ש, ודלא כהמ"ב ס"י ש"ח ס"ק י"ג, וכש"כ שו"ת שו"ת הרמב"ם והרשב"א והרי"ם, ויבורו מבואר, וכן מבואר בגמ' ק"כ א' ע"ה ש"ה שז"ל בריגלו בנטיסה וזבילתו ומשמע דוקא בנטיסה ויזיחה דרך הילוכו אבל לא בדיחה, ומבואר מהו דחף לנורך מקומו אסור לנטול מוקף בריגלו ולא מקרי עלטול מן הכז חלה עלטול גמור.

ז"ד וכן דלא כהמ"ח ס"י ש"ח ס"ק כ"ד, ודבריו ז"ל אינם מובנים לי דלטול מן הכז לנורך מקומו מבואר בדיחה בגמ' קמ"ב א' ז' לנורך מקומו מטלטלו ועודן עליו, מיהו כ"ז צמטעל דבר המותר עם האסור אבל עלטול דבר האסור לחוד אסור וכבר כתבנו שאין כהן מחלוקת בין הר"ן והרא"ש, והמ"ח ס"י ש"ה ס"ק ח"ז לשיטתו ולמס"כ אין כהן פלוגתא וחשיפת מוקף בגופו אסור, והמ"ז ס"י ש"ח ס"ק י"ח החזיר לגדר מוקף בסיון, והשיב לה עלטול מן הכז לנורך מקומו, מיהו ו"ל דוח לא מקרי עלטול מן הכז לנורך דבר המותר דלא חמרו חלה בשכח אבן בכלי דמטלטל הכלי עם האבן, דשם הטלטול על הכלי, אבל הכה עיקר הטלטול בשכח המוקף, חף שבוהו נקוהו השלחן אסור, והוה דחקן קמ"ב ז' היתה עליו לשלח מקנחה בסומטוע ולא אסורין משום עלטול מוקף, הכס מחבטת בקיות, ועוד דהו כגוף של רשי דשרי.

ז"ה וכן קמ"ב ב' מ"ח חנה דכל היכי דאיכא איסורא והיתרה כו', פ"ה הוסיפות דפסולת מרובה צורה רובל אבל לא הפסולת דפסולת מוקף הוא, אבל בפסולת מועט אין בפסולת משום מוקף דמהבטל, ור"י דרין הוא שיהא האבן בטל ולא חשיב מוקף, חס לא משום דחי צבי למשקל לא משתקל לי' י"ן, ונראה דהאי ציטול דפסולת המועט שלא יהא חשיב מוקף, אינו צעניו בציטול של המעצבות דהא צאבן ע"פ הגיה אין כהן מעצבות ולא שייך ציטול, חלה ענינו דחובל במשוכב ע"י מוקף מותר להפריש המוקף מהחובל ולא חשיב עלטול מוקף חלה חיקין חובל ולא גזרו חכמים ע"ז משום מוקף, והלך בחובל מרובה שרי להפריש המוקף, ומס"ע הו שרי למשקל אבן, חס לא דהשיב בפסולת מרובה, ומשקל למדנו דמותר להסיר זבוב או שאר מוקף מהכוס והקמרה בשבת היכי דאיכא משום צורה וחין צוב משום עלטול מוקף, וכש"כ היכי דמתיס דהו כגוף, וכנוני גוון לקבל המוקף בקפ אפשר דשרי בכל מוקף דלא נעשה בסים כיון דמקבל על מנה נזרק ואפשר דתחלה הקבלה חשיב עלטול ואסור, אבל למשקל מקמרה חף ציד שרי כיון שהחובל מרובה, [ויש לשי' דצאבן שצחוק הכלכלה מלאה פירות למה לא שקיל לה לאבן כמו דמותר פסולת המועט מתוך החובל, וי"ל דדוקא במעצב הפסולת צחוק החובל ולא משתקל לי' שפיר החובל ורריך צריכה והלך לא חשיב עלטול מוקף חלה חיקין חובל אבל האבן אינו מעצב, ואין לנורך להחובל למשקל, ובאבן ע"פ החבית הו ס"ד דשרי כיון דלא משתקל י"ן בלא נעילת האבן, ומשני דחשיב בפסולת מרובה כיון דלא משתקל י"ן בלא אבן].

ז"ו וביצה לי"א ז' מהני ציח מלא פירות שנפחה טעל ממקום הפחת, כ"י רש"י דלא חשיב מוקף כיון שאין הפחתה רק מדרבנן כמו בטעל שאס עבר ותיקנו מתוקן, ובחוי הקשו מסל הכפוי לפני האפרוחים ומעות שעל המטה דאסור משום דהוקף ביה"ש, וע"כ נחלק בין היכי שהמוקף מחלוק מן העולם כמו בטעל, להיכי דהמוקף צעולם כמו מעות שהסיר מן המטה ור"י הכה צנינים שנפחתו ותינהו צעולם, ומסקו דמתי כר"ש, [וי"ל דהוא צאופן דיושב ומלפה מתי הפחת, איי כיון דפירות עומדין לאחילה והביט עומד להפחת אי"ל וישב ומלפה וכמוש"כ לעיל ס"י מ"א] והקשו דח"כ סתם לן תנא כר"ש צו"ט, והירלו דמתי עיקרו לאשמעי' לחין פוחתין לפתחיה וקמט משנתו אליבא דר"ש, ולא יכול להזכיר שהוא כר"ש דאפשר ר"ש כר"מ ס"ל דפוחתין לפתחיה, וליש דלכתו ליתני חין פוחתין ולמה לי' למחתי שריפחה דנפחת, או ליתק דלס נפחת אסור משום מוקף כר"י ולמה לי' למחתי משנתו כר"ש, וע"כ כר"ש ס"ל, ועוד קשה מה סברת הוא ז", דמשום דהמוקף צעולם אסור נהי דהמעוטה צעולם הכ מהמעטה נסתלק המוקף, ואפשר לפרש כונה הר"י דטבל חשיב מוכן קדם הפרשה, כיון דהמוקף יוכל להסתלק בלא איסור דאורייתא, חבל צמטה שמעות עליה לא שייך לומר שהוא מוכן כשהמעוטה עליה כיון שאין מוקפחו מחמת עלונו חלה משום דנעשה בסים להמעוטה, ולפי"ז ו"ל דצית שנפחת דמי לטבל, מיהו חכתי קשה מעבר ובקר מוס צו"ט דאיתו מן הכותן ובקר הקשו כן חו' שבת מ"ג ח', ונראה דלא נאמר דאחיסור דרבנן חס נסתלק האיסור שרי חלה בטבל ופירות שבצית הסתום דפירות לאחילה בן עומדין רק איסורא מעכב עליהן, ודמו לבהמה דנשחטה בשבת דס"ל לחמודה דשרי חף לר"י, ויהי דנמסקאה צחולין ע"ז ח' ז"ה ויראה ר"י ח"ה ויראה ר"י ח"ה ויראה ר"י ח"ה ויראה ר"י ח"ה.

7 א

רשי דשרי

ז"ז וכן דלא כהמ"ח ס"י ש"ח ס"ק כ"ד, ודבריו ז"ל אינם מובנים לי דלטול מן הכז לנורך מקומו מבואר בדיחה בגמ' קמ"ב א' ז' לנורך מקומו מטלטלו ועודן עליו, מיהו כ"ז צמטעל דבר המותר עם האסור אבל עלטול דבר האסור לחוד אסור וכבר כתבנו שאין כהן מחלוקת בין הר"ן והרא"ש, והמ"ח ס"י ש"ה ס"ק ח"ז לשיטתו ולמס"כ אין כהן פלוגתא וחשיפת מוקף בגופו אסור, והמ"ז ס"י ש"ח ס"ק י"ח החזיר לגדר מוקף בסיון, והשיב לה עלטול מן הכז לנורך מקומו, מיהו ו"ל דוח לא מקרי עלטול מן הכז לנורך דבר המותר דלא חמרו חלה בשכח אבן בכלי דמטלטל הכלי עם האבן, דשם הטלטול על הכלי, אבל הכה עיקר הטלטול בשכח המוקף, חף שבוהו נקוהו השלחן אסור, והוה דחקן קמ"ב ז' היתה עליו לשלח מקנחה בסומטוע ולא אסורין משום עלטול מוקף, הכס מחבטת בקיות, ועוד דהו כגוף של רשי דשרי.

ז"ח בייצה לי"א ז' מהני ציח מלא פירות שנפחה טעל ממקום הפחת, כ"י רש"י דלא חשיב מוקף כיון שאין הפחתה רק מדרבנן כמו בטעל שאס עבר ותיקנו מתוקן, ובחוי הקשו מסל הכפוי לפני האפרוחים ומעות שעל המטה דאסור משום דהוקף ביה"ש, וע"כ נחלק בין היכי שהמוקף מחלוק מן העולם כמו בטעל, להיכי דהמוקף צעולם כמו מעות שהסיר מן המטה ור"י הכה צנינים שנפחתו ותינהו צעולם, ומסקו דמתי כר"ש, [וי"ל דהוא צאופן דיושב ומלפה מתי הפחת, איי כיון דפירות עומדין לאחילה והביט עומד להפחת אי"ל וישב ומלפה וכמוש"כ לעיל ס"י מ"א] והקשו דח"כ סתם לן תנא כר"ש צו"ט, והירלו דמתי עיקרו לאשמעי' לחין פוחתין לפתחיה וקמט משנתו אליבא דר"ש, ולא יכול להזכיר שהוא כר"ש דאפשר ר"ש כר"מ ס"ל דפוחתין לפתחיה, וליש דלכתו ליתני חין פוחתין ולמה לי' למחתי שריפחה דנפחת, או ליתק דלס נפחת אסור משום מוקף כר"י ולמה לי' למחתי משנתו כר"ש, וע"כ כר"ש ס"ל, ועוד קשה מה סברת הוא ז", דמשום דהמוקף צעולם אסור נהי דהמעוטה צעולם הכ מהמעטה נסתלק המוקף, ואפשר לפרש כונה הר"י דטבל חשיב מוכן קדם הפרשה, כיון דהמוקף יוכל להסתלק בלא איסור דאורייתא, חבל צמטה שמעות עליה לא שייך לומר שהוא מוכן כשהמעוטה עליה כיון שאין מוקפחו מחמת עלונו חלה משום דנעשה בסים להמעוטה, ולפי"ז ו"ל דצית שנפחת דמי לטבל, מיהו חכתי קשה מעבר ובקר מוס צו"ט דאיתו מן הכותן ובקר הקשו כן חו' שבת מ"ג ח', ונראה דלא נאמר דאחיסור דרבנן חס נסתלק האיסור שרי חלה בטבל ופירות שבצית הסתום דפירות לאחילה בן עומדין רק איסורא מעכב עליהן, ודמו לבהמה דנשחטה בשבת דס"ל לחמודה דשרי חף לר"י, ויהי דנמסקאה צחולין ע"ז ח' ז"ה ויראה ר"י ח"ה ויראה ר"י ח"ה ויראה ר"י ח"ה ויראה ר"י ח"ה.

ז"ט וכן דלא כהמ"ח ס"י ש"ח ס"ק כ"ד, ודבריו ז"ל אינם מובנים לי דלטול מן הכז לנורך מקומו מבואר בדיחה בגמ' קמ"ב א' ז' לנורך מקומו מטלטלו ועודן עליו, מיהו כ"ז צמטעל דבר המותר עם האסור אבל עלטול דבר האסור לחוד אסור וכבר כתבנו שאין כהן מחלוקת בין הר"ן והרא"ש, והמ"ח ס"י ש"ה ס"ק ח"ז לשיטתו ולמס"כ אין כהן פלוגתא וחשיפת מוקף בגופו אסור, והמ"ז ס"י ש"ח ס"ק י"ח החזיר לגדר מוקף בסיון, והשיב לה עלטול מן הכז לנורך מקומו, מיהו ו"ל דוח לא מקרי עלטול מן הכז לנורך דבר המותר דלא חמרו חלה בשכח אבן בכלי דמטלטל הכלי עם האבן, דשם הטלטול על הכלי, אבל הכה עיקר הטלטול בשכח המוקף, חף שבוהו נקוהו השלחן אסור, והוה דחקן קמ"ב ז' היתה עליו לשלח מקנחה בסומטוע ולא אסורין משום עלטול מוקף, הכס מחבטת בקיות, ועוד דהו כגוף של רשי דשרי.

בעוהש"ת

עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ

שו"ת

נשמת שבת

חלק ג (ב)
הלכות מוקצה

*

כולל בירורי הלכות בהלכות שבת המצויים
(השייכים לשו"ע סי' ש"ח - שי"ב)

*

כל אלה חוכרו יחדיו בעזרת ד' יתברך ויתעלה
ע"י הצעיר באלפי

ישראל דוד הארפענעם

רב דביהמ"ד "ישראל והזמנים"

מח"ס ישראל והזמנים ג"ח, שו"ת ויברך דוד ה"ח

ספר חינוך ישראל, סי' נשמת ישראל ג"ח

שו"ת מקדש ישראל ז"ח, ושא"ס

ברוקלין נ.י. - אלול תשע"ב לפ"ק

דפוס הכתב

ועיי"ש בשו"ע הרב (ס"ד) דבדברי סופרים הולכים אחרי דברי המיקל, וכ"ה שם במ"ב (סק"ח). וכתב שם בתוס"ש (סק"ו) דהמיקל על סמך ד' התוס' מ"מ אין לו להקל ברה"ר דידן אף שבעלמא מקלינן דדינן ככרמלית, מ"מ הכא שיש תרתי לריעותא א' שרכים חולקים וסוברים דגם עכשיו יש רה"ר דאורייתא, וגם שיטת רש"י שאוסר בכרמלית].

המטלטל מוקצה משום כבוד הבריות אם בעי קצת כפרה ע"ז

ודע שאף שמצינו כמ"פ שמתירים איסור דרבנן מפני 'כבוד הבריות' מ"מ מבואר בס' תוס"ש (רהס"י) משם שו"ת חו"י (סי' רל"ו) שצריך על כך קצת כפרה עיי"ב, ממילא לפי דבריו ה"ה שיש ענין לבעל נפש שאל יסמוך על הקולות שמקילים בשביל כבוד הבריות [שלהנ"ל אינו בגדר הותרה רק בגדר דחוייה], אבל בס' בגדי ישע חולק ע"ז דכיון שאמרו חז"ל דמותר אין צריך כפרה ע"ז [ובשו"ת נשמת שבת ח"ה סי' רפ"ז הבאנו שנחלקו הפוסקים בכעין זה אם המחלל שבת בשביל פקוח נפש יש ענין שיקבל על עצמו איזה כפרה].

***

טלטול בגופו כשהוא לצורך דבר האסור

סימן תמ"ה

74 שאלה - מהו לטלטל מוקצה גמור "בגופו" כשהוא לצורך דבר האסור.

תשובה - נקטינן להקל [והמחמיר תע"ב]. שורש הדבר תלוי במחלוקת הרא"ש והר"ן בביאור ההיתר לנענע בגופו את הקש המוקצה שעל המטה (שעומדת להסקה) כדי לישכב עליו, דלהר"ן ההיתר משום דהוי טלטול מן הצד לצורך דבר המותר (שכיבה)

כיון שאין הנענוע לתועלת הקש המוקצה, רק לצורך גוף האדם (השכיבה), אבל להרא"ש זה חשיב לצורך דבר האסור (כדי ליהנות מהמוקצה, ולצורך דבר המותר היינו סיבה חיצוני) וההיתר משום דטלטול "בגופו" עדיף מטלטול מן הצד, ומותר אף לצורך דבר האסור [וכה"נ שיטת הרמב"ן (שבת קנד) דבטלטול בגופו לא גזרו בו רבנן, ונסתייע ממס' שבת (דף קכו). דעושה בו שביל ברגלו בכניסתו וביציאתו], ומלשון הטור והמחבר בשו"ע (סי' ש"א ס"ח) דסתם וכתב דטלטול בגופו אפילו לצורך דבר האסור מותר הלכך קש שעל המטה מנענע בגופו, מוכח דנקטינן להלכה כהרא"ש, וכ"ה בשו"ע הרב שם (סי' ש"א סט"ו, ובסי' ש"ח סט"ו, ובקונט"א סי' ש"א סק"י [דקיי"ל לגמרי כהרא"ש], ובסי' רע"ז סי' במוסגר, וסי' רס"ו סי"ט), וכ"כ בפשטות להיתר בהגהות רע"א (על הרמ"א בס"ג) ובהלכתא גבירתא לבנו של בעל תפארת ישראל (סופ"כ דמס' שבת) ובס' שלחן עצי שטים, ובמ"ב (סי' ש"ח סק"ג, ובסי' ש"א סק"ל) ובס' כפה"ח (סי' ש"א סק"ח).

[והיינו] אף לצורך הצלת המוקצה ממש (מחמה לצל) לא רק ליהנות מהמוקצה כקש שעל המטה, וכסתימת כל הפוסקים הנ"ל דמותר אף "לצורך דבר האסור".

אמנם מלשון המחבר בס"י ש"ה (סי"ח) משמע קצת כהר"ן (שהתיר טלטול בראשו להסיר חפצי מוקצה מעל גבי בהמה משום צער בעלי חיים), ולמה לא התיר בלא"ה משום דהוי טלטול בגופו דהיינו בראשו דמותר אפילו להצלת חפצי המוקצה [ועיי"ש במג"א סק"ט דדברי המחבר הנ"ל הוא מדברי הר"ן, והר"ן לשיטתיה הנ"ל], שו"ר באמת בשו"ע הרב שם (סי' ש"ה סכ"ד) שכו' בטעם ההיתר (להכניס ראשו תחת המשו) משום שאין איסור טלטול מוקצה אלא בידו, כמו שיתבאר בס"י ש"א (והוא דין של היתר טלטול בגופו לצורך דבר המוקצה), ואינו

רשאי להניח המשו עליו עד מזה עכ"ל, ממילא שבאמת מהו טלטול ברגליו (אי דינו בגופו)

מותר כטלטול בגופו (עכ"ל דרכו בכ"ז). והנה המג"א ר מביא מהגמ' (שבת דף קכז) מוקצה ברגליו דרך הילוכו (ו שם, עמ"ש סי' ש"ה סי"א עכ"ל) שם דעושה שביל ברגליו בכו משמע לכאורה דאילו לטלטלו ב עור זאת מדהותר דרך הילוכו מ אלא כדי צורך העברתו (ליכנס וי המג"א בס"י של"ג (סק"ג) [לא לפים (שח-לא) דברגל לא ו הילוכו], וצ"ע הלא טלטול ברגל (שמותר) הוא, ויותר קשה על ד שלאחר שהביא ד' המג"א נת מותר אלא כדי שיכנס ויצא, פי בלא"ה אף דרך הילוכו אסור שחולק על היתר דטלטול בגופו מגמרא זה ע' להלן], ויש מקום ברגליו לאו טלטול בגופו גמור פעמים לטלטל חפצים (ככבדים) דחשיב כטלטול בידיו) [וע' בד חמ"ח בנוגע טלטול בגופו באו וכיו"ב כ' ליישב בס' ארחות שב שהיה דרכם לפעמים לטלטל המונחות על הקרקע ברגליהם, ו לא של טלטול בגופו ולא של שלא הותרו אלא כשהוא בדרך ע"י שינוי לאו טלטול

ויש לחזק מהלך זה לפמ"ש כ' ש"ח סט"ו) דטעם היתו (דמותר אף לצורך דבר האסור) "שינוי" מדרך החול (ונקרא טלו

רשאי להניח המשווי עליו עד מוצ"ש מפני צעב"ח
עכ"ל, ממילא שבאמת אין ראייה.

מהו טלטול ברגליו (אי דינו כשאר טלטול
בגופו)

← מותר כטלטול בגופו (עכ"פ בדבר שאין
דרכו בכך). והנה המג"א ר"ס ש"ח (סק"ז)
מביא מהגמ' (שבת דף קכז) "שמותו לטלטל
מוקצה ברגליו דרך הילוכו" (ושכ"כ במלחמות
שם, עמ"ש סי' ש"ה ס"א עכ"ל), והוא מהמבואר
שם דעושה שביל ברגליו בכניסתו וביציאתו,
משמע לכאורה דאילו לטלטלו בהדיא ברגליו לא,
עוד זאת מדהותר דרך הילוכו משמע דאינו מותר
אלא כדי צורך העברתו (ליכנס ולצאת), וכיו"ב כ'
המג"א בסי' של"ג (סק"ג) [וכ"כ בס' חסד
לאלפים (שח-לא) דברגל לא שרי כי אם דרך
הילוכו], וצ"ע הלא טלטול ברגליו לטלטול בגופו
(שמותו) הוא, ויותר קשה על הא"ר שם (סק"ז)
שלאחר שהביא ד' המג"א נתקשה דשם אינו
מותר אלא כדי שיכנס ויצא, פי' דמשמע דאילו
בלא"ה אף דרך הילוכו אסור [ובאמת החזו"א
שחולק על היתר דטלטול בגופו נסתייע לאיסור
מגמרא זה ע' להלן], ויש מקום ליישב דטלטול
ברגליו לאו טלטול בגופו גמור הוא דדרך הרבה
פעמים לטלטל חפצים (כבדים) ברגליו (וממילא
דחשיב כטלטול בידיו) [וע' בדברינו להלן בסי'
חמ"ח בנוגע טלטול בגופו באופן שדרכו בכך],
וכיו"ב כ' ליישב בס' ארחות שבת (ב-קכז) ש"ל
שהיה דרכם לפעמים לטלטל חבילות התבן
המונחות על הקרקע ברגליהם, ובכה"ג אין היתר
לא של טלטול בגופו ולא של טלטול מן הצד,
שלא הותרו אלא כשהוא בדרך שינוי, דטלטול
ע"י שינוי לאו טלטול הוא.

ויש לחזק מהלך זה לפמש"כ בשו"ע הרב (סי'
ש"ח סט"ז) דטעם היתר טלטול בגופו
(דמותר אף לצורך דבר האסור) הוא משום דהוי
"שינוי" מדרך החול (ונקדא טלטול כלאחר יד')

וע"ע בדבריו בקונט"א (לסי' רנ"ט סוסק"ג)
[ומשמע דבכלל לא גזרו על טלטול בדרך שינוי],
ממילא יש לומר דסברא זו לא שייכה "ברגליו"
כיון שדרך בני אדם תמיד לטלטל ולדחוף חפצים
ברגליהם [ובזה מוכן מה שגם בשו"ע הרב שם
שהזכיר ג"כ היתר טלטול בגופו שמותר אף
לצורך דבר האסור, מ"מ בנוגע טלטול ברגלו כתב
שם וז"ל ולכן מותר לטלטל מוקצה ברגליו
לפנות לכאן ולכן "דרך הילוכו".. אפילו לצורך
המוקצה עצמו כדי להצניעו וכו'], מיהו מדברי
הרב עצמו בסי' רס"ז (סי"ט במוסגר) לא משמע
כן, שכתב דטלטול כ"ס התלוי בחגורתו הוי גמי
לטלטול בגופו, ולא בידו, ואין בו איסור כלל, וע"ע
בדבריו בקונט"א (סי' ש"א סק"י) דאף כיסו
בחגורתו שהוא הוצאה כדרכה חשיב לטלטול
בגופו, דלענין טלטול לא מיתסר אלא בידו ממש
עיי"ש, מוכח דאין הטעם מחמת שינוי וצ"ע [וע'
בדברינו להלן בסי' תמ"ח בנוגע טלטול בגופו
בדבר שאורחיה בכך].

מיהו באמת המג"א בסי' ש"ח שם סיים עלה
לעין בשו"ע סי' ש"ה ס"ח, וכ' עלה
בלבושי שרד דשם במג"א (סק"ט) מובא הדין
דלשאה"פ (חוץ מהר"ן) לטלטול בגופו מותר
אפילו לצורך דבר האסור, וממילא דלדידהו שרי
לעשות שביל אפילו לצורך המוקצה עיי"ש [אלא
שדוחק קצת דא"כ למה לא ציין המג"א לסי'
שי"א דשם נזכר עיקר ענין זה, ואולי באמת כוונת
המג"א לציין שמדברי המחבר שם מוכח שנקט
כהר"ן ודוק, ובאמת שבלבו"ש ובס' ערוה"ש
(סוס"י שי"א) כתבו שהמג"א בסי' שי"א (סק"ד)
מפקפק על היתר המחבר בשם הרא"ש וצ"ע,
שור"ר במחצהש"ק סי' ש"ח (סוסקמ"א) דנראה
מלשון המג"א בסוס"י שי"א שנקט עיקר כשיטת
הר"ן].

אבל עכ"פ הלבנו"ש סובר להלכה להקל, וכ"כ
המחצהש"ק בסי' של"ג שם, ובס' מקור
חיים (לבעל חו"ד ז"ל, רס"י ש"ח) כ' ג"כ דלדידן

שנקטינן כהרא"ש התם (דעושה שביל ברגליו 'דרך הילוכו') הטעם מצד איסור פניית אוצר משום טירחה, ובס' תוס"ש כ' דבאמת דרך הילוכו הוא לאו דוקא, ואורחא דמילתא נקט עיי"ש, וכיו"ב כ' החי"א (כלל ס"ז הי"ד, ובנשמ"א) דאף דהמג"א (סי' ש"ח סק"ז) אוסר לדחוף מוקצה ברגליו בשביל דבר המוקצה שאינו מתיר אלא דרך הילוכו, אבל למ"ד דטלטול בגופו מותר אף לצורך דבר האסור, צ"ל דדרך הילוכו לאו דוקא (אלא אורחא דמילתא נקט) ומותר אף להדיא, אבל למ"ד דאסור, שאינו מותר אלא לצורך דבר המותר, אז כאן כיון שהוא דרך הילוכו ואינו נראה כטלטול על כן שרי, ולמעשה נוטה להקל, וכ"ה בס' דרך החיים, וכ"כ בס' תורת שבת (סק"ד) ע"ד המג"א הנ"ל דהיות דטלטול ברגליו כטלטול בשאר הגוף דמי, דמותר אפילו לצורך דבר האסור, ממילא דמותר לטלטל מוקצה אפילו שלא בדרך הילוכו, וכן נקט בפשטות להקל המ"ב בבה"ל (סוס"י רס"ו) שכי' על המבואר בשו"ע שם דאם מצא ארנקי בשבת אסור ליטלו אע"פ שירא פן יקדמנו אחר, דמ"מ ע"י טלטול ברגל יש להקל (ולא הותנה שיהיה דרך הילוכו).

וע' נמי בשו"ת ויען יוסף (סי' קל"ח) דמתחלה רצה לומר דלד' הלבוש"ש בסי' ש"ה (עמג"א סק"ז) טלטול ברגל לא חשיב טלטול בגוף, אמנם לאחר שמביא משו"ע הרב (שם סט"ו) דגם ברגל מיקרי טלטול בגופו סיים דהכי נקטינן להקל.

עוד' יש מקום לומר דאף הרא"ש שמתיר טלטול בגופו אפילו לצורך דבר האסור מ"מ לא התיר באופן הניכר (שכוונתו לטלטול המוקצה) ואינו מותר אלא כהתם שהתירו לנענע הקש שעל המטה בגופו, שאין כוונתו מוכחת להדיא, וכמו כן נמי דרך הילוכו, דומיא להמבואר בסי' שט"ז ס"י דבעלי חיים המזיקין כשאין רצין אתריו אסור להרגם, אבל מותר לדורסם לפי תומו, ואפילו במתכוין, אלא שמראה בעצמו כאילו אינו מכוין עכ"ל השו"ע.

ווצע"ק מה שכי' המ"ב בשעה"צ (סי' ש"ב סקל"ה) לאוסר לקנח טיט שעל רגליו או מנעליו באבן (קטן) שלא יתנדנד ע"י קניחו עיי"ש, וצ"ע שאפילו אם יתנדנד הוא רק טלטול ברגליו, ואפילו תימא דטלטול ברגליו הינו כטלטול מן הצד ג"כ קשה דהו"ל טלטול מן הצד לצורך דבר המותר.

ונראה פשוט דעכ"פ לכו"ע טלטול ברגל לא גרע מטלטול מן הצד דמותר לצורך דבר המותר.

ולפי הנ"ל יש לדון ההולך בדרך ומוצא עצים חלושים אי מותר לדורס עליהם ככוונתו (לנסות לשוברם, לפ"מ דקיי"ל דפטיקת תלוש מותר) דבכה"ג דרכו בכך, ומכוון לכך.

שיטת החזו"א

אבל דעת החזו"א (מז"ב) דגם טלטול בגופו אסור לצורך דבר המוקצה (כשאר טלטול מן הצד) ואין כוונת הרא"ש כלל לחלק בין טלטול בגופו לטלטול כלאח"י, רק שענין שכיבה על הקש לא חשיב טלטול הקש רק תשמיש השכיבה, על כן אף שכוונת השוכב לנער את הקש (להפניו לשכיבה) מותר, שהוא דבר הנמשך מפעולת השכיבה, ונסתייע מהגמ' הנ"ל דעושה שביל ברגליו בכניסתו וביציאתו, ומשמע דוקא בכניסה ויציאה דרך הילוכו, אבל לא בהדיא [אלא שאכתי צ"ע שהלא הוא לצורך דבר המותר דהיינו ההליכה, וא"כ למה לא יהא מותר גם 'בהדיא' כשאר טלטול מן הצד, וכנראה דהחזו"א ט"ל דאף טמיה"צ ממש אינו מותר כשכוונתו בשביל סילוק המוקצה וע' להלן בסי' תק"ג שהבאנו לשון החזו"א (סי' מ"ז סק"ד) שאין לנער מוקצה מעל השולחן ע"י סכין, דכיון שעיקר הטלטול הוא בשביל המוקצה (להעבירו מעל השולחן) אסור (כלצורך דבר האסור), אף שכוונתו לנקות השולחן, ולא מיקרי טלטול מן הצד לצורך דבר המותר אלא בשכח אבן בכלי דמטלטל הכלי עם

האבן, דשם טלטול על ה מוקצה ע"י קנה הלא עיקר המוקצה

מיהו בכלל פשטות לי והרמב"ן לא

להלכד

מסתבר דהיות שסתימת שי"א (שהוא ב

בשו"ע סי' ש"ה סי"ח) הו להלכה בשו"ע הרב ובו ההוראה האחרונים) הכי נ מפשטות לשון הבי"י (רס"י ו היתר לטלטל מוקצה שבג שהתירו לטלטל האיסור בגו כקש שעל המטה וכו' ומשנ וכן פשיט"ל בשו"ת חזון נח בגופו מותר אפילו לצו

וכן בשו"ת שבט הלוי ו) הרבה על דברי החז

בגופו דהוא כנגד משמעות דאיתא בגמ' דעושה שביל דמשמע דבהדיא לא, היינו לעשות בהיתר גמור אין ל בגופו, וכפרט להראשונים ו הטעם שאסור לעשות שביי משום טלטול מוקצה, ומצד ו עושהו ברגליו, ורק בדרך הי הגרשו"א (ע' הוספות לס' ש בס' מנוחת אהבה (ח

ובשו"ת אגר"מ (או"ח ח' סתם וכתב דטלט

המוקצה אסור, אכן אם הוא עיי"ש, ולא ביאר למה כתב (האם הוא מחמת דברי החז

האבן, רשם טלטול על הכלי, אבל כשמטלטל מוקצה ע"י קנה הלא עיקר הטלטול הוא בשביל המוקצה].

מיהו בכלל פשטות לשון הרא"ש והטור והרמב"ן לא משמע כותיה.

להלכה

מסתבר דהיות שסתימת המחבר בשו"ע סי' שי"א (שהוא בתראה כנגד המבואר בשו"ע סי' ש"ה סי"ח) הוא להיתר, וכן תפסו להלכה בשו"ע הרב ובמ"ב (שהיו מגדולי ההוראה האחרונים) הכי נקטינן, וכדיוצא נמי מפשטות לשון הב"י (רס"י ש"ח) בכללו י"ג דרכי היתר לטלטל מוקצה שבגופו כ' בהיתר הי"ג שהתירו לטלטל האיסור בגופו, שלא בנענוע ידיו כקש שעל המטה וכו' ומשמע שהוא היתר כללי, וכן פשיט"ל בשו"ת חזון נחום (סי' ל"ג) דטלטול בגופו מותר אפילו לצורך דבר האסור.

וכן בשו"ת שבט הלוי (ח"ח סי' נ') מפקפק הרבה על דברי החזו"א שאוסר טלטול בגופו והוא כנגד משמעות כל הפוסקים, ומה איתא בגמ' דעושה שביל ברגליו דרך הילוכו, דמשמע דבהדיא לא, היינו טעמא דכשאפשר לעשות בהיתר גמור אין להתיר מטעם טלטול בגופו, ובפרט להראשונים הסוברים דהתם בגמ' הטעם שאסור לעשות שביל מטעם טירחא ולא משום טלטול מוקצה, ומצד טירחא אין נפק"מ אם עושהו ברגליו, ורק בדרך הילוכו מותר, וכן העלה הגרשו"א (ע' הוספות לס' שש"כ ע' תקנ"ח) וכ"כ בס' מנוחת אהבה (ח"א פי"ג ס"ט).

ובשו"ת אגו"מ (או"ח ח"ה סי' כ"ב אות ו') סתם וכתב דטלטול בגופו לצורך דבר המוקצה אסור, אכן אם הוא דבר נחוץ אז מותר עי"ש, ולא ביאר למה כתב לאיסור כשאינו נחוץ (האם הוא מחמת דברי החזו"א, או מחמת דברי

המחבר בסי' ש"ה), ובשו"ת אז נדברו (ח"א סי' ע"ג ובח"ט סי' ל"ג) אף שעיקר ההלכה להקל, אבל יש להחמיר שלא במקום הצורך בגלל שיטת הר"ן.

מצא מציאה (צרור כסף) מהו לדוחפו ברגליו להצניעו

מותר (במקום מעורב). בשו"ת שבט הלוי הנ"ל כ' לדייק מלשון המ"ב סק"ג הנ"ל שכי להתיר (לדחוף מוקצה ברגליו) כדי שלא יבוא להפסד, דדוקא למנוע 'הפסד' מותר, אבל לא דהותר לגמרי, אבל כבר הבאנו למעלה מבה"ל (סי' רס"ו סי"ג ד"ה פן) שגם אם מצא אבירה בשבת מותר לטלטלו ברגלו שלא יקדמנו אחר (אף דקיי"ל בעלמא דמניעת הריוח לא חשיב הפסד), ועשו"ת אז נדברו (ח"ט סי' ל"ג) דמשמעות המ"ב להקל לגמרי לכתחילה.

שלא לצורך

ודע דבמחזהש"ק (סי' שי"א סקכ"ה) כ' דאף להרא"ש אסור לנענע בגופו קש שעל המטה שלא לצורך שכיבה, ולא הבנתי כוונתו בזה, ואולי כוונתו דאינו מותר אלא לפי הצורך, או לפי צורך הצלת החפץ, או לפי צורך מקום המוקצה, אבל לא לא יותר, כמו בעלמא בטלטול מן הצד (דהותר לצורך דבר המותר) נקטינן דאם יכול לנער אסור לטלטלו בטלטול מן הצד, כמו כן נמי לגבי טלטול בגופו, ורק כשהוא צריך להמקום רשאי לטלטלו בגופו עד המקום שהוא יכול לנערו שם, ודוק (וצ"ע להלכה) נאכל לא מסתבר לומר דאף להרא"ש אינו מותר לצורך הצלת המוקצה ממש, כי אם ליהנות מהמוקצה בדבר המותר, מאחר שכל הפוסקים המקילים סתמו להקל] וכ"כ בס' תורת שבת (סי' שי"א סק"י"ח) שאינו מותר אלא לצורך (דלא גרע מכלי שמלאכתו להיתר דאסור שלא לטלטלו שלא לצורך כלל), וכיו"ב בערוה"ש (ש"ח סס"ח), דלמה

יעשה כן שלא לצורך) וע"ע סי' מו"ק (ש"ח ד"ה שם לטלטל), והגם שפשטות הדבר נוטה דלטלטל בגופו לא חשיב טלטול כלל ומותר בכל אופן. מ"מ היות שגדולי הפוסקים הנ"ל מחמירים יש להחמיר כן, וכן מביא בס' שבות יצחק (פי"ג אות ו' מג"א) דכשאין כל כך לצורך אין לטלטל בגופו. וע' בדברינו בס' תמ"ח בנוגע לטלטל בגופו בדבר שדרכו בכך.

"כלאחר יד"

ודע דמה שנזכר כמה פעמים בפוסקים לשון "לטלטל כלאחר יד", יש בו ב' משמעות, דכמה פוסקים קוראים כן לכל טלטול מן הצד, וממילא שאינו מותר אלא לצורך דבר המותר (ע' הגהות רע"א רס"ו ש"ח), אבל בהרבה פוסקים נקטו לשון טלטול "כלאחר יד" לטלטול בגופו (ע' לשון שו"ע הרב סי' ש"ח סט"ו) ונטלטול מן הצד הוא טלטול ע"י דבר אחר], והכי איתא בהדיא ברא"ש (פ"ג דשבת סי' י"ט, ובפסקי הרא"ש שם) דכלאחר יד היינו טלטול בגופו [ואין כאן מחלוקת, אלא שלפעמים השתמשו בלשון זה גם לטלטול מן הצד, שהוא ג"כ א' מאופני ההיתר, ועשו"ת מנחת שלמה סי"ד אות ב'].

טלטול בדרך שינוי (ע"י ב' בני אדם, בכ' ידיו כשהדרך לטלטלו ביד א')

ב' בס' תוס"ש (בסוף ההקדמה לסי' ש"ח) דאם יכול לטלטל מוקצה בידו האחת והוא נוטלה בשתי ידיו דמיקרי טלטול מן הצד ולא אורחיה בהכי עכ"ל, וכ' בס' שש"כ (כב-לד הערה ע"ז) דלדבריו זה חשיב שינוי מדרך חול ומותר אף לצורך דבר האסור [ושצ"ל דמיקרי טלטול 'כלאחר יד' במקום 'טלטול מן הצד'], עוד שם דלדבריו כמו כן נמי מותר לטלטל המוקצה (שדרכו לטלטל ע"י אחד) ע"י שני בני אדם, ולכאורה להתוס"ש ה"ה שמותר לטלטל מוקצה באצבע אחת (בדבר שאין הדרך לעולם לטלטלו כן) כיון שאין רגילין לטלטל כך שום דבר חשיב

טלטול כלאחר יד, ולאחר זמן ראיתי נמו' כן בס' דיני מוקצה (ע' קי"ד) דמותר לטלטל כל דבר מוקצה כלאחר יד דהיינו באופן שאין רגילין לטלטלו ככה "כגון באצבע אחת", אבל בביאורים לס' תוס"ש (ש"ח סק"ד) מפרש כוונה אחרת בס' התוס"ש דכוונתו להתיר רק לצורך דבר המותר, ושצ"ל דלטלטול בשינוי כלאחר יד יש לו דין אחד עם טלטול מן הצד [וס"ל עוד דלהתוס"ש לא מיקרי טלטול בגופו כי כשמטלטל בא' משאר איבריו, אבל בידיו בכל גוונא אסור, ואפילו אחורי ידיו, ומותר רק מטעם שינוי ודינו כלטלטול מן הצד עיי"ב, ואין דבריו מוכרחים].

אבל בס' אז נדברו (ח"ה סי' כ"ה) ובשלמי יהודה (ע' ר"א) כתבו דבכלל לא קיי"ל להלכה כהתוס"ש בזה, מדהשמיטו הפוסקים דבר זה, וכן בנוגע לטלטול מוקצה בדרך שינוי ראיתי לדייק מהפמ"ג והמ"ב (סי' שכ"ח סקנ"ב) שם שלצורך חולה מותר לטלטל מוקצה בדרך שינוי (כמבואר שם בשו"ע דבשביל חולה הותר שבות ע"י שינוי) משמע דאילו שלא לצורך חולה אסור.

☆ ☆ ☆

סימן תמו"ו

שאלה - מהו לטלטל מוקצה אחורי-ידיו או בין אצילי ידיו.

תשובה - בשו"ע הרב מתיר, ובדבר שדרכו (תמיד) בכך יש לאסור. בשו"ע הרב (סי' דע"ו ס"ט) מבואר בהדיא דלטלטול "בין אצילי ידיו ואחורי ידיו" חשיב טלטול מן הצד, ועיי"ש (בס"י) דחשיבו לטלטול בגופו, ומותר אפילו לצורך דבר האסור (המוקצה) [ועיי"ש דרק טלטול מן הצד דהיינו שמטלטל דבר כדרכו ועי"כ מתטלטל עמו המוקצה אינו מותר אלא לצורך דבר המותר, אבל לטלטל כלאחר יד שהוא בשינוי מדרך החול מותר אף לצורך דבר המוקצה].

מיהו מדברי השו"ע כ שאין לטלטל תו שעושיין משי משום איסור [נהובא בשו"ע הרב ספ"ז בין אצילי ידיו לא חש דעכ"פ חשיב טלטול מן דהוי לצורך דבר האסור]. (השמטות) שמההוא דשו לשאת תחת אציליו זרע המשי, משום איסור טל טלטול בגופו, מוכח דד [וכן בדע"ת (סי' שי"א ס"ו) דשבת ה"ה] דאסור לנע (ורבי ינאי היה מקל)

אבל מ"מ לשיטת שו" דרזע התולעים, ו התם האיסור 'להשם' ב יהיו, דנמצא שמטלטלו ב הרשב"א המובא בשלטה דף ע"ד) מוכח דהדיון כש שכתב מהו "לקיימו" שם מיהו מלשון השאלה בח (ע"ד) אין הכרח שכתב ו וכי עם למ"ד, מיהו י שהדיון להניחו שם בשב מער"ש אין לאסור משום עכיד מידי וצ"ע, מיהו אנ מחוייב לנער, כמו בט בדבאפשר ו

וצ"ל דשאני זרע התולע בכך לטלטל ככה ככה המשי (משא"כ שא שדרכו בכך שי"א שאעפ' בס' נחלת ישראל (פי"ו שדרך טלטולם 'אך ורק' בשאר טלטול בגופו כדג שמטלטלו גם בידיו [וממ